

ΚΑΤΡΙΝ ΚΛΕΜΑΝ

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΘΕΩΝ

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΘΕΩΝ συνιστά ένα υπέροχο ταξίδι στον κόσμο των θρησκειών, με τον ίδιο τρόπο που Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ αποτελεί ταξίδι στα μονοπάτια της φιλοσοφίας.

GOODREADS

25η ΧΙΛΙΑΔΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: LE VOYAGE DE THÉO
Από τις Εκδόσεις Éditions du Seuil, Παρίσι 1997

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το παιχνίδι των θεών**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Catherine Clément

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Μαρία Χωρεάνθη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Αρετή Μπουκάλα

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ: Κατερίνα Δουρίδα

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Θοδωρής Πιτσιρίκος

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχατά

© Éditions du Seuil, 1997

© Φωτογραφιών εξωφύλλου:

Skukaylova Zinaida, Bruce Rolff/www.shutterstock.com

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 1999

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 1999

Δέκατη τρίτη ανατύπωση: Ιούλιος 2016, 25η χιλιάδα

ISBN 978-960-274-297-6

Η παρούσα έκδοση έγινε με τη συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΚΑΤΡΙΝ ΚΛΕΜΑΝ

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΘΕΩΝ

*Μετάφραση:
Μαρία Χωρεάνθη*

*Πρόλογος στην ελληνική έκδοση:
Α. Σ. Καριώτογλου*

ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ

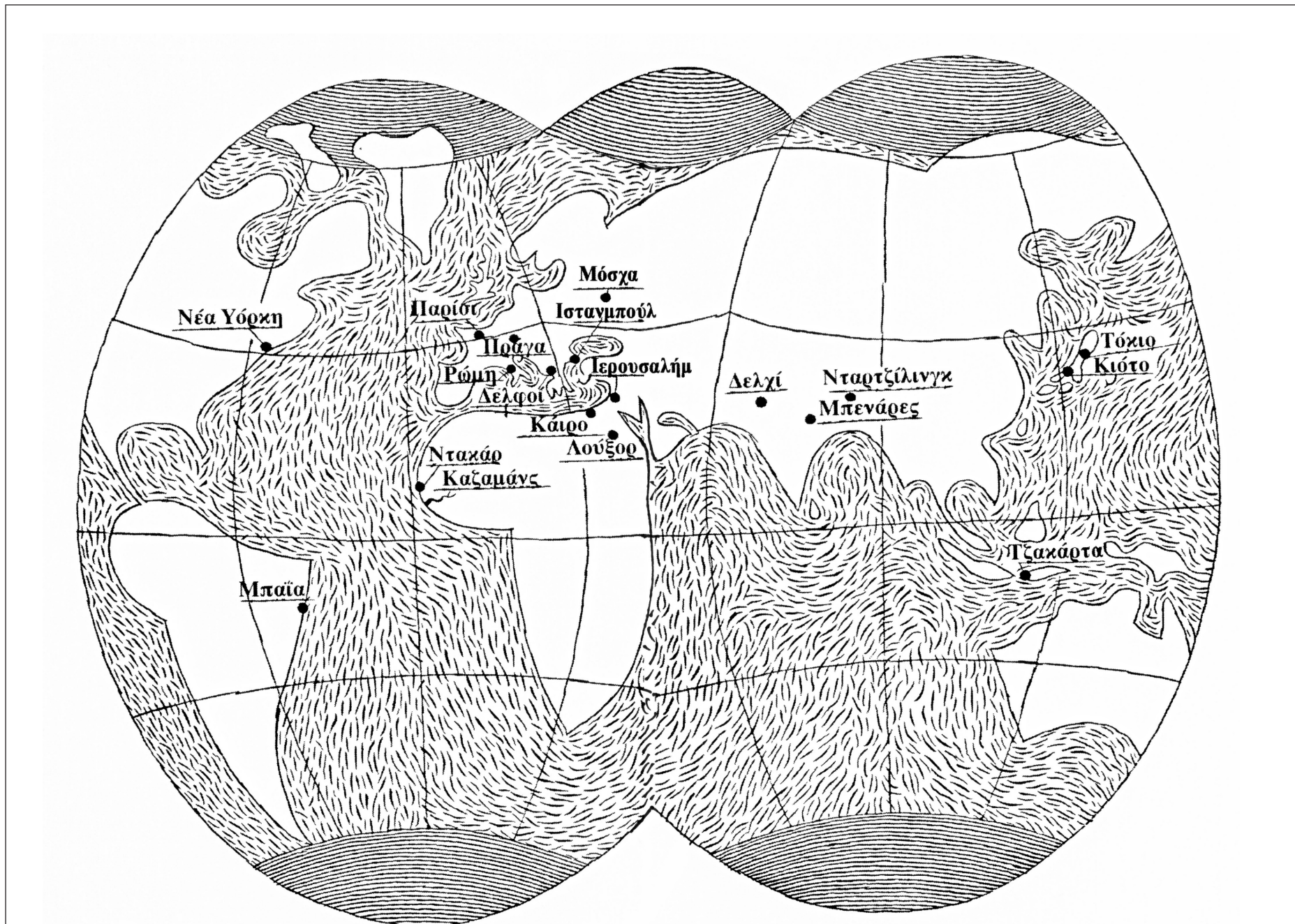

Για τον Τίτο τη Σαροδέλα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος στην ελληνική έκδοση.....	21
Μια ιστορία της θείας Μάρθας.....	31
Του χρόνου στην Ιερουσαλήμ.....	48
Ένα τείχος κι ένας τάφος.....	93
Η νύχτα των δικαίων.....	121
Ένα ηλιακό πλεούμενο και δέκα φακές.....	139
Ο αρχαιολόγος και η σείχα.....	158
Εφτά λόφοι, μια πέτρα.....	178
Η δόξα και οι φτωχοί.....	200
Στις εικόνες του Θεού.....	217
Τα εφτά πρόσωπα της Ινδίας.....	231
Μαχαντζί.....	256
Τα μαθήματα του ποταμού.....	271
Δαίμονες και θαύματα.....	290
Ευλογημένοι κερανοί.....	304
Μεταξύ ουρανού και γης.....	330
Οι πρόγονοι και οι αθάνατοι.....	352
Μάνες και κόρες της Ιαπωνίας.....	369
Λουλούδι, γυναίκες, τσάι.....	392
Η μελαγχολία των κερασιών.....	413
Η θρησκεία της οδύνης.....	433

Η μητέρα-γη και το δώρο των δακρύων	458
Ισλάμ: η εγκατάλειψη στο Θεό.....	471
Ο τρελός έρωτας	495
Το βιβλίο ή ο λόγος;.....	514
Η ζωή των προγόνων.....	537
Το βόδι, η γίδα, τα κοκόρια κι ο νεοφώτιστος.....	557
Ο καλπασμός των θεών.....	589
Η μεγάλη διαμαρτυρία	614
Επιστροφή στις πηγές.....	644
Το ταξίδι τελείωσε, το ταξίδι αρχίζει	670

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Η γοητεία της θρησκείας ως πρόταση ζωής

Η εποχή που πολλοί πίστευαν ότι θα σήμαινε το τέλος της θρησκείας έχει παρέλθει χωρίς επιστροφή. Το πείραμα πολλών ανθρώπων της κουλτούρας βασικά να καταργήσουν τη θρησκευτική παράδοση ως τρόπο ζωής, με την υιοθέτηση ενός αλλιώτικου τρόπου ζωής, ορθολογιστικού και απομυθοποιημένου, οδήγησε σε μια αλυσίδα από προβλήματα που η Κατρίν Κλεμάν, θεληματικά ή αθέλητα, αποτυπώνει στα πρόσωπα των ηρώων του μυθιστορηματός της. Ίσως αυτό να ήταν και η αφορμή που την οδήγησε να εμπνευστεί το έργο αυτό.

Η Κλεμάν προσπαθεί να αρθρώσει λόγο θρησκευσιολογικό, δοσμένο μέσα από ένα μυθιστόρημα. Ο όρος θρησκευσιολογία είναι περιεκτικός και αυτό το γνωρίζει η συγγραφέας, αφού μέσα στο έργο της περικλείει στοιχεία ιστορίας, φιλοσοφίας, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας και φαινομενολογίας της θρησκείας. Είναι ίσως μια απάντηση απ' την πλευρά του ανήσυχου λογοτέχνη στην πικρή διαπίστωση που κάνει ο μεγάλος θρησκευσιολόγος του αιώνα μας Μιρσέα Ελιάντ, όταν ομολογεί την αδυναμία των ειδικών να ενημερώσουν με τον προσφορότερο τρόπο το πλατύ κοινό πάνω σε θέματα που έχουν άμεση σχέση με τη θρησκεία: «Θελήσαμε», γράφει ο Ελιάντ, «με κάθε θυσία να παρουσιάσουμε μια αντικειμενική ιστορία των θρησκειών, χωρίς πάντοτε να καταλαβαίνουμε πως αυτή η αντικειμενικότητα, όπως την ονομάζαμε, ακολουθούσε τη νοοτροπία της εποχής μας. Πάνω από έναν αιώνα προσπαθούμε να υψώσουμε την ιστορία των θρησκειών στο βάθος της

αυτόνομης αγωγής, δίχως να το καταφέρουμε. Όπως καθένας ξέρει, η ιστορία των θρησκειών δεν έπαψε να συγχέεται με την ανθρωπολογία, την εθνογραφία, την κοινωνιολογία, τη θρησκευτική ψυχολογία, ακόμα και με τις ανατολικές σπουδές. Θέλοντας με όλες τις δυνάμεις ν' αποκτήσει κύρος "επιστήμης", πέρασε κι αυτή όλες τις κρίσεις που δοκίμασε το σύγχρονο επιστημονικό πνεύμα: οι ιστορικοί των θρησκειών έγιναν διαδοχικά, και μερικοί είναι ακόμα, θετικιστές, εμπειριστές, ορθολογιστές και ιστοριστές. Μ' ένα λόγο, παραμελήσαμε το ουσιαστικό ζήτημα: ότι στην έκφραση "ιστορία των θρησκειών" πρέπει να τονίζεται προπαντός η λέξη "θρησκειών" και λιγότερο η λέξη "ιστορία". Γιατί ενώ υπάρχουν πολλοί τρόποι να καταπιαστεί κανείς με την ιστορία –από την ιστορία της τεχνολογίας ως την ιστορία του ανθρώπινου στοχασμού–, δεν υπάρχει παρά ένας τρόπος να προσεγγίσει τη θρησκεία: η προσήλωση στα θρησκευτικά συμβάντα*.

Εκείνο που χρειάζεται ο αναγνώστης να επισημάνει για να προσεγγίσει πραγματικά το βιβλίο αυτό, είναι ο τρόπος με τον οποίο δείχνει η συγγραφέας –και μέσω αυτής οι ήρωές της– την προσήλωσή της στα θρησκευτικά συμβάντα. Κι αυτό συμβαίνει επειδή από το κείμενο φαίνεται η γνώση την οποία έχει πάνω στην ιστορία των θρησκειών, τις επιμέρους διδασκαλίες και τους θρησκευτικούς τύπους που διαμορφώνει κάθε θρησκευτική παράδοση, θα 'λεγε κανείς ότι διεισδύει πολλές φορές με ένα εκπληκτικό θράσος σε αντιλήψεις με τις οποίες είναι ξυμωμένοι οι άνθρωποι διαφόρων θρησκευτικών παραδόσεων και με την ευκολία του ειδικού ερευνητή.

Δύο είναι τα στοιχεία που προδίδουν τη βαθιά γνώση της Κλεμάν γύρω από την υπόθεση της θρησκείας.

Το πρώτο είναι το κεντρικό θέμα, πάνω στο οποίο θεμελιώνεται το παζλ των θρησκειών: ο θάνατος. Το τραγικό γεγονός του θανάτου στοιχειοθετεί το βασικό ερώτημα, εξαιτίας του οποίου ο άνθρωπος αναζήτησε τη σχέση του με τον Αιώνιο ώστε να μπολιαστεί με την ελπίδα για τη ζωή. Η Κλεμάν ξεκινάει με την αναγγελία του θανάτου που απειλεί τη ζωή του κεντρικού ήρωα, του Τεό, γεγονός που προκαλεί την επιθυμία να πληροφορηθεί τα όρια της ζωής και του θανάτου όπως τα καθορίζει κάθε θρησκεία όπου γης.

* Μιρσέα Ελιάντ (1994). *Εικόνες και Σύμβολα*. Το συλλογικό υποσυνείδητο, εκδ. Αρσενίδης, Αθήνα, σσ. 39-40.

Το δεύτερο στοιχείο είναι οι χαρακτήρες των ηρώων που περνούν με ιδιαίτερη μαεστρία μέσα από τις σελίδες του βιβλίου.

Μια ευκατάστατη οικογένεια στο σύγχρονο Παρίσι. Ο πατέρας, ένας ορθολογιστής και θρησκευτικά αδιάφορος Γάλλος. Η μητέρα, ελληνικής καταγωγής με γαλλική κουλτούρα. Πίσω από τη μητέρα η γιαγιά Θεανώ, Ελληνίδα, φύσει θρησκευόν ον, βυζαντινή. Κεντρικό πρόσωπο του μυθιστορήματος είναι ο γιος, ο Τεό, ένα «μειράκιο», ένα δεκατετράχρονο αγόρι, που κουβαλάει τις ανθρωπιστικές αξίες της γαλλικής κοινωνίας μαζί με την ευστοφία και το συναισθηματισμό της ελληνικής του ρίζας. Είναι ένα παιδί των ημερών μας. Λίγο έως καθόλου καθοδηγούμενο θρησκευτικά, συγκεντρώνει στο πρόσωπό του όλα τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία από την ουδέτερη και άχρωμη διαπαιδαγώγησή του. Αυτό που πολλές φορές προσφέρεται στο δυτικό άνθρωπο ως σεβασμός στην προσωπικότητα, αποδεικνύεται μια ανερχομένη παιδεία, μια αγωγή ψυχής επιφανειακή και υποκριτική που λειτουργεί σ' όλες τις εκδηλώσεις της ζωής του παιδιού μηχανιστικά κι ανέραστα. Οι σύγχρονοι παιδαγωγοί δέχονται ότι ο σημερινός άνθρωπος διαθέτει μιαν αυξημένη δυνατότητα αυτοσυνειδησίας, όπως ακριβώς κι ο Τεό. Το πλεονέκτημά του όμως αυτό μετατρέπεται συχνά σε τραγικό βίωμα ανασφάλειας και ερημιάς. Βασική αιτία αποτελεί η ταχύτατη καταστροφή του παραδοσιακού κόσμου και η αντικατάστασή του με έναν κόσμο κυριολεκτικά ρευστό, που με την ταχύτητα και το απροσδόκητο των αλλαγών που επιφέρει αφαιρεί από τον άνθρωπο το αίσθημα της σιγουριάς και της συνέχειας. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί συχνά στο άτομο, ιδιαίτερα στο σύγχρονο νέο, το αυτοσυναίσθημα ενός όντος ξεκομμένου από το παρελθόν, χωρίς ρίζες. Αυτό βέβαια έφερε με τον καιρό και τη νοσταλγία για μια πρώτη γνωριμία με τις ρίζες. Θετική είναι, π.χ., η άγνοια του Τεό πάνω σε θέματα της θρησκείας, που τον αυξάνει το ενδιαφέρον γι' αυτή, για το μέγεθος Θεός, για ό,τι έχει σχέση με θρησκευτικές διδασκαλίες και παραδόσεις, για την ίδια την πρακτική της θρησκείας. Αρνητικό στοιχείο, όταν η αναζήτηση του Θεού γίνεται –κι αυτό περνάει μέσα στο κείμενο– υπόθεση μιας απλής τεχνικής θρησκευογνωσίας, ενώ τα αίτια της αναζήτησης είναι βαθύτερα και στην κυριολεξία υπαρξιακά. Είναι μελλοθάνατος, αυτό το γνωρίζει, εξαιτίας μιας ανιάτης ασθένειας του αίματος, γι' αυτό και η επιθυμία του είναι να ασχοληθεί με τη θρησκεία ως απάντηση στο πρόβλημα του θανάτου. Έχει έναν αυθορμητισμό, αυτόν του παιδιού της ηλικίας του,

που συγχρόνως ταυτίζεται με τον αυθορμητισμό καθενός που αγνοεί τη θρησκεία στην πράξη. Παράλληλα, είναι ο αυθορμητισμός κάθε αστού, που αποδεικνύεται αδέξιος στην προσέγγιση του μυστηρίου της ζωής. Δεν έχει διαπαιδαγωγηθεί με σταθερά μεταφυσικά ερείσματα, μέσα σε μια θρησκευτική παράδοση, αυτήν έστω των γονιών του, γι' αυτό και βρίσκει σε κάθε θρησκεία στοιχεία που αβασάνιστα μπορεί να υιοθετήσει. Με έναν τρόπο υπερβολικό, η Κλεμάν θέλει τον Τεό γνώστη κάποιων λεπτομερειών, προκειμένου να παρουσιάσει όσο γίνεται περισσότερα στοιχεία για τις θρησκευτικές ιδέες που κυκλοφορούν σ' όλο τον κόσμο.

Η θεία Μάρθα είναι το δεύτερο κεντρικό πρόσωπο του βιβλίου. Κοσμοπολίτισσα, άνετη στις σχέσεις της, χειραφετημένη, είναι ο χαρακτηριστικός τύπος του σύγχρονου «άθεου» και αδιάφορου στην αναζήτηση του θείου ανθρώπου, παραμένει εντούτοις γνώστρια της ιστορίας των θρησκειών, πολλών διδασκαλιών και παραδόσεων, δεισιδαιμονικά θαυμάστρια της θρησκείας και δέχεται το σπουδαίο ρόλο της στην ανθρώπινη ιστορία.

Μια σειρά από πρόσωπα που εκπροσωπούν τις κατά τόπους θρησκείες έχουν επιλεγεί από τη συγγραφέα με τέτοιον τρόπο ώστε να εμφανίζονται γνώστες στη θεωρία και την πράξη των θρησκευτικών τους παραδόσεων και ταυτόχρονα να είναι σε θέση να κάνουν ένα νηφάλιο διάλογο με τις άλλες θρησκείες. Ο θρησκευτικός φανατισμός είναι εξ ορισμού απορριπτέος από τη συγγραφέα και κατ' επέκταση από όλους τους ήρωες του βιβλίου, όπως επίσης και κάθε τάση συγκρητισμού.

Εκείνο που δεν μπόρεσε η συγγραφέας είναι να δώσει και μια πληρέστερη εικόνα για την ορθόδοξη πίστη. Από το ταξίδι του Τεό στην Κωνσταντινούπολη λείπει –κάτι που θα περίμενε ο Έλληνας αναγνώστης και όχι μόνο– μια επίσκεψη στο κέντρο της Ορθοδοξίας, στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, για να δοθεί η αφορμή να ειπωθούν κάποια στοιχεία από τη διδασκαλία της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Από όσα αναφέρονται στο ταξίδι στη Μόσχα, δε φαίνεται να αγνοεί τα της Ορθοδοξίας. Η αποσιώπηση θα μπορούσε να αποδοθεί σε μια σχετική σύγχυση που μπορεί να προκαλέσει η ταυτόχρονη ενασχόληση με πολλές θρησκευτικές παραδόσεις.

Η αλήθεια, όμως, είναι ότι ο Τεό κλείνει την περιήγησή του με την επίσκεψη του «ομφαλού της γης», των Δελφών, καταξιώνοντας τις ελληνικές του ρίζες κοντά σ' όλα τα αγαπημένα του πρόσωπα και κυ-

ρίως της Φατού, στην οποία επιφυλάσσει και το τελευταίο χαμόγελο, που είναι παράλληλα το μήνυμα ελπίδας της Κλεμάν. Δε θα ήθελε κανείς να πιστέψει ότι η συγγραφέας εμφορείται από νεοπαγανιστικές ιδέες, τόσο της «μόδας» στις μέρες μας. Είναι ίσως ο χώρος των Δελφών ιδιαίτερα συμβολικός, έτσι ώστε οδηγεί τους ήρωές της σ' αυτόν για να ξεορκίσει το θάνατο.

Ωστόσο πρέπει, τελειώνοντας το σημείωμα αυτό, να τονίσουμε ότι η προσέγγιση των θρησκειών που καταφέρει μυθιστορηματικά η Κλεμάν, ενέχει τον κίνδυνο να προξενήσει μίαν απλή πανοραμική και «τουριστική» προσέγγιση του θρησκευτικού φαινομένου από την πλευρά του αναγνώστη. Η Κλεμάν με την ανθρωπογνωσία της και τη θρησκείογνωσία της θέλει να οδηγήσει τον αναγνώστη στο συμπέρασμα ότι η θρησκεία κλείνει στους κόλπους της μηνύματα ανθρωπιάς και ελπίδας για ζωή, αφού είναι ο συνδετικός κρίκος με τον Αιώνιο, τη Ζωή. Γι' αυτό και αποτελεί μίαν αλλιώτικη πρόταση ζωής απομακρύνοντας την πιθανότητα του θανάτου.

Α. Σ. ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ
Δρ Θρησκευτολογίας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Οργή των θεών

«Τεό! Ξέρεις τι ώρα είναι; ΤΕΟ!»

Ο Τεό δεν κοιμόταν στ' αλήθεια. Με το κεφάλι του χωμένο κάτω απ' τα σκεπάσματα, είχε αφεθεί στην εξαισία αχλή του χουζουρέματος. Τη στιγμή ακριβώς που η μητέρα του έμπαινε στο δωμάτιό του, το δέρμα των ποδιών του είχε αρχίσει να ξεκολλάει από πάνω του και σε λιγάκι θα μπορούσε ν' ανυψωθεί στους αιθέρες, χωρίς το σώμα του... Τι απίστευτο όνειρο! Κι έπρεπε δηλαδή να το κόψει στη μέση; Την ώρα που περιπλανιόταν τόσο ευχάριστα ανάμεσα στον ύπνο και τον ξύπνο, γιατί;

«Άντε λοιπόν, φτάνει πια!» φώναξε η Μελίνα Φουρνέ. «Αυτήν τη φορά θα σηκωθείς, αλλιώς...»

«Όχι!» θρήνησε μια πνιχτή φωνή. «Μην κουνάς το μαξιλάρι!»

«Κάθε φορά τα ίδια», διαμαρτυρήθηκε η μητέρα του. «Αργείς να πέσεις για ύπνο και μετά τρομάζεις να ξυπνήσεις. Φταις κι εσύ γι' αυτό!»

Ο Τεό ανασηκώθηκε με κόπο. Το πιο οδυνηρό ήταν να περάσεις στην όρθια στάση και ν' αντιμετωπίσεις τον ελαφρό ίλιγγο του πρωινού. Ένα πέλμα ξεμύτισε από το κρεβάτι, ύστερα μια γάμπα και τέλος ολόκληρος ο Τεό, τραβώντας τις μπουκλες του. Στάθηκε στα πόδια κι έχασε την ισορροπία του. Η μητέρα του τον άρπαξε ευθύς και κάθισε μαζί του στην άκρη του κρεβατιού. Ξεφυσώντας, έριξε μια ματιά στα βιβλία που ήταν σκορπισμένα επάνω στις κουβέρτες.

«Λεξικό της Αρχαίας Αιγύπτου, Ελληνική Μυθολογία, Θιβετιανή Βίβλος των Νεκρών... Τι αηδίες είναι αυτές; Δεν είναι πράγματα για την ηλικία σου αυτά, Τεό! Μέχρι τι ώρα ξενύχτησες χθες το βράδυ;» τον μάλωσε.

«Χμμ... ξέρω κι εγώ;» γκρίνιαξε μισοκοιμισμένος ο Τεό.

«Το παρακάνεις με το διάβασμα ως αργά τη νύχτα», μουρμούρισε εκείνη σουφρώνοντας τα πυκνά μαύρα φρύδια της. «Έτσι που πας, στο τέλος θ' αρρωστήσεις, το ξέρεις;»

«Μα όχι», αποκρίθηκε ο Τεό μ' ένα χασμουρητό. «Απλώς πεινάω λιγάκι».

«Το τραπέζι είναι έτοιμο και σου 'χω ετοιμάσει και τις βιταμίνες σου», του είπε φιλώντας τον στο μέτωπο. «Η φίλη σου η Φατού δε θα αργήσει, βιάσου λοιπόν. Ντύσου καλά, κάνει τρομερό κρύο. Α! Και μην ξεχάσεις να περάσεις απ' το φαρμακείο για να πάρεις τις αμπούλες σου. Η συνταγή είναι πάνω στον μπουφέ...»

Ο Τεό σερόνταν κιόλας προς το μπάνιο πηγαίνοντας τοίχο τοίχο. Προβληματισμένη, η Μελίνα επέστρεψε στην κουζίνα, όπου ο άντρας της, ο Ζερόμ, διάβαζε τη χθεσινή εφημερίδα.

«Αυτό το παιδί δεν πάει καλά», είπε χαμηλόφωνα. «Καθόλου καλά».

«Ποιος, ο Τεό;» έκανε ο άντρας της δίχως να σηκώνει το κεφάλι του. «Πρώτον, στα δεκατέσσερά του χρόνια δεν είναι πια παιδάκι. Και δεύτερον, τι του βρήκες πάλι;»

«Α, μα εσύ δεν προσέχεις ποτέ σου τίποτε. Φαίνεται συνέχεια σαν να βρίσκεται σ' άλλο κόσμο, δεν μπορεί να σηκωθεί απ' το κρεβάτι...»

«Κι ο Ντεκάρτ σιχαινόταν το πρωινό ξύπνημα. Αυτό όμως δεν τον εμπόδισε να γίνει φιλόσοφος».

«Ναι, αλλά ο Τεό έχει συνέχεια ιλίγγους και...»

«Ξέρεις καλά πως ξενυχτάει διαβάζοντας», την έκοψε ήρεμα ο Ζερόμ.

«Έχεις δει τα βιβλία του; Λεξικό της Μυθολογίας, Θιβητιανή Βίβλος των Νεκρών... Άκου Βίβλος των Νεκρών!»

«Κοίταξε, γλυκιά μου, ο Τεό δεν έχει πάρει καμιά θρησκευτική μόρφωση. Είχαμε συμφωνήσει κι οι δυο σ' αυτήν την αρχή... Δεν είναι καθόλου παράξενο λοιπόν που θέλει να μάθει μόνος του! Αφησέ τον στην ησυχία του! Αν θέλει να διαλέξει ο ίδιος τη θρησκεία του, με γεια του με χαρά του... Κι ύστερα έχει μεγαλώσει πια. Οι φετινές του ιατρικές εξετάσεις, απ' ό,τι ξέρω, δεν έδειξαν τίποτε, έτσι δεν είναι;»

«Θ' αστειεύεσαι, Ζερόμ! Οι ιατρικές εξετάσεις στο σχολείο; Ακροαστικά, αντανakλαστικά, μέτρηση των σφυγμών κι αυτό όχι πάντα, και τέλειωσε... Όχι, θα τον πάω οπωσδήποτε στον Ντελάτρ».

«Για στάσου μια στιγμή, βρε Μελίνα! Τον φλομώνεις στα δυναμωτικά και τον κανακεύεις λες κι είναι μωρό! Ξενυχτάει διαβάζοντας, ωραία. Εγώ δε βρίσκω τίποτε κακό σ' αυτό. Κάθισε κάτω».

«Κάτι έχει το παιδί», είπε εκείνη ανάμεσα στα δόντια της. «Δε μου το βγάζεις απ' το μυαλό».

«Ό,τι πεις», αναστέναξε ο Ζερόμ διπλώνοντας την εφημερίδα του. «Πήγαινε στον Ντελάτρ. Αφού έτσι κι αλλιώς θα γίνει το δικό σου. Κι εγώ, αν μου το επιτρέπεις, φεύγω για το εργαστήριο. Έχω δικαίωμα να ζητήσω ένα φίλι;»

Η Μελίνα του έτεινε αμίλητη το μάγουλό της.

«Και να μην ξανακούσω κουβέντα για τους ιλίγγους του μοσχοκανακάρη σου!» τη φοβέρισε βγαίνοντας από το διαμέρισμα.

Μόνη μπροστά στον καφέ της, η Μελίνα σκεφτόταν περιμένο-ντας τον Τεό.

Η οικογένεια του Τεό

Μέχρι τον περασμένο χειμώνα, τα οικογενειακά των Φουρνέ πήγαιναν μια χαρά. Ούτε αναδουλειές ούτε καβγάδες, Ο πατέρας του Τεό ήταν διευθυντής του τμήματος ερευνών στο Ινστιτούτο Παιστέρ, έπαιζε υπέροχα πιάνο κι είχε αποδειχθεί ο καλύτερος σύζυγος του κόσμου. Η Μελίνα είχε τύχη βουνό: καθηγήτρια φυσικών επιστημών στο γυμνάσιο Ζορζ Σαντ όπου φοιτούσε και ο Τεό, είχε ψηλομύτηδες συναδέλφους και πανέξυπνους μαθητές. Οι αδελφές του Τεό τον λάτρευαν: η μεγαλύτερη, η Ειρήνη, μόλις άρχιζε ένα διδακτορικό στα Οικονομικά και η Αθηνά, η πιο μικρή και τελευταία, θα πήγαινε στην πρώτη γυμνασίου. Εκτός από μερικές φορές που ανακατεύονταν οι κάλτσες τους στο πανέρι με τα ασπρόρουχα και τους τρικούβερτους καβγάδες για το συμμάζεμα του τραπεζιού, ο Τεό δεν είχε κανένα πρόβλημα συνύπαρξης με τις αδελφές του. Μόνο που ήταν πολύ ασθενικός, αυτό ήταν το ζήτημα.

Πριν παντρευτεί τον Ζερόμ, η Μελίνα Τσάκρου είχε περάσει δύο-σκολα χρόνια. Ήταν ακόμα κοριτσάκι όταν, στα 1967, κυνηγημένοι από τη στρατιωτική δικτατορία στην Ελλάδα, ο Γιώργος Τσάκρος, ο πατέρας της, δημοσιογράφος, κι η μητέρα της, η Θεανώ, που ήταν βιολονίστρια, αναγκάστηκαν ν' αυτοεξοριστούν στο Παρίσι, μια πόλη δίχως ελαιόδεντρα και δίχως ήλιο. Ύστερα η Μελίνα μεγάλωσε, πέ-

τυχε στις εξετάσεις της, γνώρισε τον Ζερόμ, τον παντρεύτηκε, γεννήθηκαν τα παιδιά της, η δικτατορία των συνταγματάρχων έδωσε τη θέση της στη δημοκρατία κι οι γονείς της Μελίνας επέστρεψαν στην Αθήνα. Για να τιμήσουν την πατρίδα της, είχαν δώσει στα παιδιά ελληνικά ονόματα. Γι' αυτό τη μεγάλη τη φώναζαν Ειρήνη και τη μικρή Αθηνά, δηλαδή σοφία. Όσο για τον Τεό, ολόκληρο το μικρό του όνομα ήταν Θεόδωρος, που στα ελληνικά σημαίνει «δώρο του Θεού». Βέβαια στην αρχή ο Θεόδωρος κι η Αθηνά τα βρήκαν λίγο σκούρα στο σχολείο αλλά οι φίλοι τους σύντομα συνήθισαν να τους φωνάζουν Τεό και Ατί.

Όλα θα ήταν τέλεια αν ο Τεό δεν είχε τόσο εύθραυστη υγεία.

Η γέννηση του Τεό υπήρξε περιπετειώδης. Η Μελίνα περίμενε δίδυμα. Τα γέννησε πρόωρα, οχταμηνίτικα, αλλά επέζησε μόνον ο Τεό. Του έμειναν οι αϋπνίες και μια πραγματική ευπάθεια. Για να μην τον επιβαρύνει περισσότερο, η Μελίνα αποφάσισε να μην του μιλήσει ποτέ για το δίδυμο αδελφάκι του που είχε γεννηθεί νεκρό και του οποίου την ύπαρξη εκείνος αγνοούσε. Ο Τεό ήταν όμορφο παιδί αλλά φιλάσθενο, με μαύρες μπούκλες και πράσινα μάτια που οι αδελφές του τα φθονούσαν.

«Διαβολική ομορφιά...» έλεγε όταν ζούσε ακόμα η μητέρα του Ζερόμ, η Μαρί, η Γαλλίδα γιαγιά του που πίστευε στις νεράιδες και τα ξωτικά του δάσους. «Θείκη ομορφιά!» της αντιγύριζε η γιαγιά Θεανώ που παραφούσκωνε τον εγγονό της με αρχαίους μύθους και ορθόδοξη χριστιανική παράδοση. Ο Τεό ήταν τόσο χαριτωμένος, τόσο ευάλωτος ώστε όσο οι γιαγιάδες χάζευαν εκστατικές την ομορφιά του μικρού, η Μελίνα σταυροκοπιόταν κρυφά και χτυπούσε ξύλο για να ξορκίσει το κακό μάτι. Γιατί παρόλο που δεν πίστευε στο Θεό, η μαμιά του Τεό ήταν τρομερά προληπτική.

Στην οικογένεια, το ήξεραν, ο Τεό δεν ήταν σαν τους άλλους. Πάντα πρώτος στην τάξη, διάβαζε συνεχώς· είχε αρχίσει πολύ μικρός, με τη μύτη διαρκώς χωμένη στα πολύτιμα βιβλία του. Κι όταν αποτραβιόταν απ' τα διαβάσματά του, σπηνόταν μπροστά στο Μάκιντος, όπου εξερευνούσε τα CD Rom του με πάθος. Τον τελευταίο καιρό ο Τεό δεν άφηνε καθόλου ένα μυθολογικό παιχνίδι στα αγγλικά που του είχε χαρίσει η μητέρα του, την *Οργή των θεών*, όπου ένας νεαρός ήρωας βρισκόταν αντιμέτωπος με όλα όσα η Ελλάδα αποκαλεί Σειρήνες, γίγαντες και τέρατα, ενώ μια Πυθία με κόκκινα μαλλιά έδινε παραπειστικές συμβουλές για ν' αποπροσανατολίσει τον παίκτη.

Παρά τις επιφυλάξεις της σχετικά με τα βιντεοπαιχνίδια, η Μελίνα δεν μπόρεσε ν' αντισταθεί στην *Οργή των θεών* γιατί είχε να κάνει με την Ελλάδα. Για ώρες ολόκληρες, ο Τεό τριγύριζε πάνω στην οθόνη στα χρώματα της γενέθλιας γης της μάνας του κάτω από τις ελληνικές ελιές, ώρες ολόκληρες έπαιζε αναζητώντας την ταυτότητα του Έρωτα που του έμοιαζε σαν αδελφός. Ωραιο παιδί, παμπόνηρος, λιγάκι εύθραυστος κι αυτός, ο Έρωτας της *Οργής των θεών* έπρεπε ν' αντιμετωπίσει άπειρες φορές το Έρεβος ώσπου να συναντήσει τον πραγματικό πατέρα του, τον Δία, βασιλιά των Ελλήνων θεών. Όποτε ο Ζερόμ Φουνρέ προσπαθούσε να κάνει αντίπραξη στο γιο του, έπεφτε στο Έρεβος και δεν ξανάβγαινε ποτέ... Γιατί ήταν γεγονός αδιαμφισβήτητο: με πολύτιμες πέτρες, σφυριά, φίλτρα και μυστηριώδη δαχτυλίδια, μόνον ο Τεό κατάφερε να ξανασυναντήσει το βασιλιά των θεών μέσω του Μάκιντος. Όλος ο κόσμος ήξερε ότι ο Τεό ήταν ευφυνέστατο παιδί.

Το γεγονός ότι ο Τεό ήταν μια μικρή ιδιοφυΐα δεν απασχολούσε και πολύ τους δικούς του. Έλα όμως που ήταν ασθενικός, υπερβολικά ασθενικός! Οι αρρώστιες του περνούσαν αστραπιαία απ' το μυαλό της Μελίνας καθώς τις ανακεφαλαίωνε. Στα τρία του χρόνια έπαθε φυματίωση. Στα επτά, μια άσχημη οστρακιά τον αποδυνάμωσε σημαντικά αλλά τώρα που είχε μπει στα δεκατέσσερα αυτή ήταν πια μια παλιά ιστορία. Στα δέκα του έσπασε το καλάμι του παίζοντας ποδόσφαιρο. Μετά ψήλωσε πάρα πολύ, ο αθλητισμός τον κούραζε, οι καθηγητές του μιλούσαν για υπερκόπωση, με δυο λόγια ο Τεό υπέφερε από μια παράξενη αδυναμία. Μήπως έπρεπε να ερευνήσουμε τους κληρονομικούς παράγοντες; Στα δεκατέσσερά της χρόνια η μητέρα του είχε πάθει μια σοβαρή αναιμία. Ή μήπως μια απλή υπογλυκαιμία; Εκτός κι αν επρόκειτο για καμιά λοιμώδη μονοπυρήνωση...

Η Φατού

«Καλημέρα!» αντήχησε μια φωνή στο διάδρομο. «Έφτασε η Φατού!»

Ως συνήθως, η Φατού ήταν υποδειγματικά συνεπής. Και ως συνήθως κατέφθασε ξέπνοη, τινάζοντας τα μικροσκοπικά της κοτσιδάκια με τις χρυσές χάντρες στην άκρη. Η Φατού, η Σενεγαλέζα γειτονοπούλα, ήταν η χαρά του πρωινού.

«Έρθες κιόλας; Δε σ' άκουσα να χτυπάς!»

«Φυσικά», απάντησε η μικρή παίρνοντας τη σάκα της στην πλάτη. «Βρήκα τον άντρα σου στην πόρτα και μου άνοιξε. Είναι έτοιμος ο Τεό;»

«Και βέβαια όχι», αναστέναξε η Μελίνα. «Τον ξέρεις πώς είναι. Έλα, κάθισε να πιεις ένα καφεδάκι».

«Δεν προλαβαίνω. Στο τέλος θ' αργήσουμε πάλι κι έχουμε διαγώνισμα στην ιστορία σήμερα. Πάω να τον βρω».

«Χτύπα πριν μπεις! Είναι στο μπάνιο!» φώναξε μάταια η Μελίνα.

Λες και θα την πείραζε τη Φατού να δει γυμνό τον Τεό... Απ' το νηπιαγωγείο ακόμα, είχαν μεγαλώσει μαζί. Στην οδό Αμπέ-Γκρεγκουάρ, δεν έβλεπες ποτέ τη Φατού χωρίς τον Τεό, τον Τεό χωρίς τη Φατού. Η Φατού γελούσε όλη την ώρα, εκτός από τότε που γίνονταν διαδηλώσεις και τα παιδιά κατέβαιναν στα περικόχωρα. Ορμούσε λοιπόν η Φατού στο σπίτι του Τεό και τον άρπαζε απ' το χέρι, *Μπρος, του έλεγε, πάμε στη διαδήλωση, Τεό μου*. Ο Τεό δεν έκανε χωρίς τη Φατού που τον αποσπούσε απ' τα βιβλία του μιλώντας του για τη Σενεγάλη.

Οι μακριές μύτες από τις πιρόγες που έπλεαν στη ράχη των κυμάτων, τα μπαομπάμπ με τα βασανισμένα τους κλαδιά, οι μαύρες αχυρένιες καλύβες πάνω στο νερό, οι ακτές όπου οι ψαράδες έπιαναν τα μπααρακούντα, το βαρύ πέταγμα των πελεκάνων, τα γουρλωτά κόκκινα μάτια των υποπόταμων που έκαναν άξαφνα την εμφάνισή τους μια φορά κάθε δέκα χρόνια στις όχθες του ποταμού Σενεγάλη... Η Φατού αφηγοούνταν κι ο Τεό ταξίδευε με το μυαλό του. Ο κύριος Ντιοπ, ο πατέρας της Φατού, ήταν χήρος. Φιλόσοφος το επάγγελμα και υπάλληλος της Ουνέσκο, έλεγε ότι κάποια μέρα θα έκαναν οπωσδήποτε διακοπές στην Αφρική όλοι μαζί... Κάθε χρόνο όμως, οι δυο οικογένειες συναντιόνταν στη Λα Μπολ, όπου, στην παραλία, ο Αμπντουλάι Ντιοπ έκανε μελαγχολικός τη σύγκριση ανάμεσα στα γκριζά κύματα των γαλλικών ακτών και τα καταγάλανα νερά της πατρίδας του.

«ΜΕΛΙΝΑ!» ούρλιαξε ξαφνικά η Φατού απ' το μπάνιο. «Τρέξε!»

Η Μελίνα έβαλε τα πόδια της στον ώμο. Ξαπλωμένος φαρδύς-πλατύς επάνω στα πλακάκια του λουτρού, ο Τεό είχε χάσει τις αισθήσεις του. Η Φατού του έδινε μπατσάκια στα μάγουλα αλλά δίχως αποτέλεσμα. Η Μελίνα πήρε ένα ποτήρι, άνοιξε τέρμα τη βρύση και πέταξε το νερό στο πρόσωπο του Τεό, ο οποίος έπαιξε τα βλέφαρά του και φταρνίστηκε.

«Κάθισε ακίνητος, μάτια μου», ψιθύρισε η μητέρα του. «Περίμενε... Θα σε σηκώσουμε».

Μόλις όμως στάθηκε στα πόδια του ο Τεό, του άνοιξε η μύτη.

«Πίσω το κεφάλι, Τεό», πρόσταξε κοφτά η Μελίνα. «Φατού, μια πετυέτα, σε παρακαλώ. Βρέξ' τη. Με κρύο νερό. Δώσ' τη μου... Εδώ, στο μέτωπο. Δεν είναι τίποτε».

Η Μελίνα δεν πολυσκεφτόταν αυτά που έλεγε. Σιγά που «δεν ήταν τίποτε». Η Μελίνα δε γελιόταν: ο Τεό ήταν άρρωστος. Και καθώς η αιμορραγία σταματούσε, εκείνη ψηλάφισε το λαιμό του γιου της. Γεμάτος γάγγλια. Το πρόσωπο της Μελίνας συσπάστηκε.

«Φατού, ο Τεό δε θα έρθει σήμερα στο σχολείο», είπε με αποφασιστικότητα. «Θα γράψω ένα σημείωμα για να τον δικαιολογήσω και θα το δώσεις στο γυμνασιάρχη».

«Μάλιστα, κυρία», απάντησε έντρομη η Φατού.

«Μη με λες κυρία!» άστραψε και βρόντησε η Μελίνα. «Τεό, πήγαινε να ξαπλώσεις. Θα σου φέρω το πρωινό στο κρεβάτι».

«Υπέροχα!» μουρμούρισε ο Τεό. «Άλλο που δε θέλω!»

«Τεμπέλαρε!» έκανε η Φατού. «Θα περάσω να σε ξαναδώ σε λίγο. Μην ανησυχείς, Τεό μου».

«Μα δεν ανησυχώ», είπε ο Τεό. «Γιατί; Θα 'πρεπε;»

Μια μυστηριώδης αρρώστια

Ο γιατρός Ντελάτρ πήρε την πίεση του Τεό, εξέτασε τα αντανάκλαστικά του, έψαυσε τα γάγγλια στο λαιμό του, ψηλάφισε τις μασχάλες του και τη βουβωνική χώρα, και στάθηκε για λίγο σε μια μελανιά που είχε ο Τεό πάνω στο μηρό του.

«Πού χτύπησες;» τον ρώτησε με ύφος ανεξιχνίαστο.

Ο Τεό που χτυπούσε όλη την ώρα, δε θυμόταν πια με ακρίβεια ούτε το πού ούτε το πότε. Ύστερα ο γιατρός τού εξέτασε την επιδερμίδα εξονυχιστικά και βρήκε στην κοιλιά του άλλη μια μελανιά, η οποία τον έκανε και πάλι να μορφάσει. Τον ακροάστηκε, τον έβαλε να κινήσει τους μυς του, τα μέλη του, βεβαιώθηκε για την ευκαμψία του αυχένα του κι ύστερα σηκώθηκε δίχως να πει λέξη ούτε καν να χαιρετήσει. Ευθύς ο Τεό στήθηκε πίσω απ' την πόρτα για ν' ακούσει τι θα έλεγε στη μάνα του ο γιατρός.

Βγαίνοντας απ' το δωμάτιο του Τεό, ο γιατρός Ντελάτρ άφησε έναν πολύ βαθύ αναστεναγμό.

«Χωρίς εξετάσεις δεν μπορώ να ξέρω τίποτε», είπε ύστερα από

μια μεγάλη σιωπή. «Να τηλεφωνήσετε σ' αυτόν εδώ τον αριθμό και να τους πείτε να έρθουν από το εργαστήριο για να του πάρουν αίμα. Τώρα αμέσως».

«Θέλετε να πείτε ότι δεν μπορώ να τον πάω εκεί;» ρώτησε η Μελίνα γεμάτη αγωνία.

«Προτιμώ να μείνει στο κρεβάτι. Μ' αυτές τις ρινορραγίες, πρέπει να έχουμε το νου μας».

«Γιατρέ μου, κάτι συμβαίνει, έτσι δεν είναι;»

«Πιθανώς», της ξεγλίστρησε ο γιατρός. «Μόλις πάρω τα αποτελέσματα θα σας τηλεφωνήσω».

«Ναι, αλλά τι μπορεί να είναι;»

«Κυρία Φουρνέ, σταματήστε να βασανίζετε τον εαυτό σας κι ας περιμένουμε ως αύριο. Αλήθεια, δεν έχετε μάθημα σήμερα εσείς;»

«Ναι, σε δύο ώρες. Στο μεταξύ όμως...»

«Στο μεταξύ ταΐστε τον καλά, δώστε του ό,τι θέλει κι αφήστε τον στην ησυχία του! Δεν πρέπει να είναι κάτι σοβαρό!»

Κατενθουσιασμένος, ο Τεό πήγε να ξαναξαπλώσει. Αν δεν επρόκειτο για κάτι σοβαρό, θα περνούσε ήσυχα κι ωραία μια βδομαδούλα στο κρεβάτι με τα βιβλία του, τον υπολογιστή του και την τηλεόραση. Η μαμά θα του έφερνε κάθε πρωί ένα δίσκο με το τσάι, τις φρυγανιές και το μελάτο αυγουλάκι του, και δε θα ήταν πια υποχρεωμένος να κόβει έτσι άγαρμπα στη μέση τα νυχτερινά του όνειρα. Αυτό συνέβη κι εκείνο το πρωί: η μαμά έφερε το δίσκο, το αυγουλάκι, τα βουτήγματα και το τσάι, και μετά πήγε στο σχολείο κι ο Τεό ξανακοιμήθηκε σαν πουλάκι.

Βέβαια, πριν φύγει η μαμά, η νοσοκόμα του είχε τρυπήσει το χέρι για να του πάρει *αίμα*. Αλλά αυτό δεν ήταν και κανένα βαρύ τίμημα για τις απολαύσεις εκείνης της ημέρας, κι από βελόνες πια, ο Τεό ήταν μαθημένος.

Την άλλη μέρα το πρωί, ο Τεό άκουσε τη μητέρα του να τηλεφωνεί στο γιατρό Ντελάτρ κι ύστερα να κλείνει την πόρτα. Τι μυστικά μπορεί να είχε μαζί της ο γιατρός;

Η Μελίνα ξανάρθε στο δωμάτιό του με ύφος θλιμμένο.

«Ντύσου, Τεό. Θα πάμε στο νοσοκομείο για συμπληρωματικές εξετάσεις. Έχουμε επείγον ραντεβού».

Στο νοσοκομείο; Επείγον; Ο Τεό ένιωθε να του κόβονται τα πόδια αλλά δεν ήθελε να το καταλάβει η μάνα του. Κάποιο λάκκο είχε η υπόθεση του νοσοκομείου. Στο κάτω κάτω, στη χειρό-

τερη περίπτωση, στο σχολείο είχε κερδίσει μια ολόκληρη χρονιά.
«Και τι εξετάσεις είναι αυτές;» ρώτησε με φωνή που μόλις ακουγόταν.

«Τίποτε, γλυκό μου. Απλώς θα σου πάρουν λίγο μυελό των οστών. Θα πονέσεις λιγάκι».

«Μυελό των οστών; Μα τι, κρεατόσουπα θα με κάνουν;» αστειεύτηκε γενναία ο Τεό.

Πανικός στο κατάστρωμα

Μόλις βγήκαν τα αποτελέσματα των νοσοκομειακών εξετάσεων, όλα πήραν μιαν αλλιώτικη τροπή.

Η οικογένεια έγινε άνω-κάτω. Η μαμά έκλαιγε κρυφά, ο μπαμπάς γύριζε από τη δουλειά πολύ νωρίς το απόγευμα, η Ατί μπαινόβγαινε όλη την ώρα στο δωμάτιο του αδελφού της κι η Ειρήνη θρηνούσε. Όσο για τη Φατού, εκείνη δε γελούσε πια καθόλου. Ο Τεό έκανε φιλότιμες προσπάθειες να της φτιάξει το κέφι, πειράζοντάς τη για τα κοτσιδάκια της που είχαν μισοχαλάσει αλλά η Φατού περιοριζόταν σ' ένα αμυδρό χαμόγελο, τόσο πονεμένο που σου ράγιζε την καρδιά. *Μα τι έχω, τέλος πάντων*, αναρωτιόταν ο Τεό.

Και φυσικά κανείς δεν του έλεγε τίποτε. Το πιο περίεργο ήταν που δεν τον ξαναπήγαν στο νοσοκομείο. Πέρασε μια βδομάδα. Ο Τεό δεν ένιωθε πραγματικά ούτε χειρότερα αλλά ούτε και καλύτερα. Έπλεε σ' έναν ωκεανό αδυναμίας που δεν ήταν και πολύ δυσάρεστη. Όποτε η Φατού τον ρωτούσε: «Λοιπόν, Τεό μου, πώς νιώθεις σήμερα;» της απαντούσε πάντοτε: «Λίγο κουρασμένος αλλά θα μου περάσει».

Ούτε λόγος βέβαια για να ξαναπάει στο σχολείο. Δυο μέρες μετά τη λήψη του μυελού των οστών, ο μπαμπάς τακτοποίησε το ζήτημα στο άψε-σβήσε. Η Φατού θα του έφερνε τα μαθήματα, ο Τεό θα διάβαζε στο σπίτι, θα έκανε τις εργασίες του, οι καθηγητές συμφώνησαν να του τις διορθώνουν κι ο γυμνασιάρχης το ίδιο. Δεν επρόκειτο να μείνει πίσω στα μαθήματα ούτε να παρουσιαστεί καμιά δυσκολία, έλεγε ο μπαμπάς.

Ο μπαμπάς έκανε ό,τι μπορούσε για να επιβλέπει τα τεκταινόμενα. Αγόρασε ένα τραπέζι ειδικά διαμορφωμένο για μελέτη στο κρεβάτι, ένα καταπληκτικό γραφειάκι με μικρά ποδαράκια που το

τοποθετούσαν πάνω στα σκεπάσματα. Χάρισε στον Τεό ένα σιλό που γλιστρούσε ωραία επάνω στο χαρτί... Ναι, ο μπαμπάς είχε αναλάβει τα πάντα. Ο Τεό όμως προτιμούσε τα αγαπημένα του βιβλία παρά τα βιβλία μαθηματικών και η Φατού, που το ήξερε, δε φαινόταν να σκοτίζεται καθόλου.

Ένα πρωί του έφερε ένα κολιέ όπου είχε κρεμάσει ένα σκορπιό από μαύρες χάντρες. «Φυλαχτό από την πατρίδα μου», του είπε καθώς περνούσε το κορδόνι στο λαιμό του Τεό. «Σ' το στέλνει ο πατέρας μου. Φόρεσέ το για χατίρι μου... Θα σε προστατεύει, Τεό μου». Ο σκορπιός ήταν αυτείς με τα μάτια του σαν λευκά κουμπιά κι ο Τεό τον χάιδευε χαρούμενος, καθώς σκεφτόταν τις ξενικές θεότητες που τον προστάτευαν από τη μακρινή Αφρική, όπου είχε γεννηθεί η Φατού.

Εκείνη την ημέρα, η Φατού χαμογέλασε αλλά ύστερα το γέλιο της κόπηκε μαχαίρι και πάλι, κι ο Τεό τρωγόταν με τα ρούχα του. Το χειρότερο απ' όλα ήταν το ψεύτικο κουράγιο της μαμάς και τα μάτια της, τα κατακόκκινα απ' το κλάμα. Φυσικά ο Τεό κατάπινε ένα σωρό φάρμακα κάθε μέρα αλλά τώρα που δεν υπήρχαν πια ούτε κουτιά ούτε οδηγίες χρήσεως, του ήταν αδύνατον να μάθει οτιδήποτε. Ο γιατρός περνούσε συχνά απ' το σπίτι για να εξετάσει το δέρμα του, να δει πού βρίσκονταν οι μελανιές και να ψαύσει τα γάγγλια. Η μαμά του έφερνε τα χάπια του κι ένα ποτήρι νερό και καθόταν στην άκρη του κρεβατιού του δίχως να βγάζει άχνα. Ένα πρωί τη ρώτησε αν είχε AIDS κι εκείνη πετάχτηκε πάνω. Όχι, ο Τεό δεν είχε AIDS. Κι ύστερα σηκώθηκε απότομα κι έφυγε, με τα μάτια της γεμάτα δάκρυα.

Όχι, το μόνο που ήξερε ήταν πως ήταν άρρωστος και ίσως, ναι, ίσως και να πέθαινε. Αυτό όμως δε θα το έλεγε σε κανέναν, κι έπειτα δεν ήταν απόλυτα βέβαιος.

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΜΑΡΘΑΣ

Η εκκεντρική θεία

Τη δεύτερη εβδομάδα, ο Τεό ξαναπήγε στο νοσοκομείο. Αίθουσα αναμονής, αιμοληψία, αίθουσα αναμονής, σκάνερ, αίθουσα αναμονής, μαγνητική τομογραφία, υπερηχογράφημα και ξανά αίθουσα αναμονής... Τελειωμό δεν είχε. Ο Τεό ήταν τόσο τρομαγμένος που άφηνε να τον κάνουν ό,τι ήθελαν. Ένα άψυχο πράγμα, να πώς τον είχαν κατακτήσει. Πειραματόζωο. Τον τέντωναν, τον κρεμούσαν, του περνούσαν το στήθος με μια κόλλα άχρωμη και παγωμένη, τον ανασήκωναν, χοπ, τον πήγαιναν σε άλλο δωμάτιο και ούτω καθεξής. Πού και πού, ο Τεό ρωτούσε αν είχε καμιά βαριά αρρώστια αλλά εκείνοι του χαμογελούσαν απλώς. Οι νοσοκόμες ήταν ευγενικές κι η μαμά τόσο λυπημένη ώστε ο Τεό, για να μην τον φάει εντελώς η αγωνία, είχε πάρει μαζί του την Αιγυπτιακή Μυθολογία του.

«Μα πώς μπορείς να διαβάζεις τόσο σοβαρά πράγματα;» αναστέναζε η μαμά. «Γιατί δεν πιάνεις ένα ωραίο μυθιστόρημα; Τους *Τρεις Σωματοφύλακες*, ας πούμε;»

«Πουφ!» έκανε ο Τεό. «Το 'χω διαβάσει. Κι έπειτα δεν είναι καν αλήθεια. Ο Άθως κι η Μυλαΐδη δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα».

«Αυτό ακριβώς! Ό,τι δεν υπάρχει πραγματικά έχει περισσότερο ενδιαφέρον! Εξάλλου κι αυτοί οι Αιγύπτιοι θεοί σου μήπως νομίζεις πως είναι αληθινό;»

«Μα και βέβαια είναι», ψέλλιζε ο Τεό.

Κι ύστερα βυθιζόταν και πάλι σ' ένα σύμπαν όπου οι ίβιδες ήταν σοφές, οι λέαινες ερωτευμένες κι οι γύπες μάνες. Αλλά και πάλι, στο τέλος της ημέρας ένιωθε εξαντλημένος. Εκείνα τα πελώρια μηχανήματα μέσα στο μισοσκοτάδο κι εκείνες οι σιωπές...

Ένα βράδυ, καθώς γύριζαν στο σπίτι, ο μπαμπάς ανέμισε ένα τηλεγράφημα.

«Αυτήν τη φορά τέρμα τα ψέματα!» φώναξε. «Έρχεται αύριο!»

«Ποιος;» ρώτησε ο Τεό.

«Η θεία σου η Μάρθα», απάντησε η μαμά. «Έρχεται απ' το Τόκιο».

«Αύριο; Πώς της ήρθε;» ξαναρώτησε ο Τεό.

Καμιά απόκριση. Τον έβαλαν να κοιμηθεί κι ύστερα κλείστηκαν στο γραφείο. Κάτι του έκρυβαν. Ωστόσο με τη θεία Μάρθα αυτό δεν ήταν και πολύ παράξενο.

Η θεία Μάρθα ήταν η προσωποποίηση της εκκεντρικότητας. Στα είκοσί της χρόνια, η Μάρθα Φουρνέ είχε παντρευτεί ένα Γιαπωνέζο, τον οποίο είχε γνωρίσει στους δρόμους της Ταϊλάνδης ενώ έκανε το γύρο του κόσμου με ποδήλατο. Πέντε χρόνια αργότερα, ο Γιαπωνέζος έφυγε απ' τη ζωή της με τον ίδιο παράξενο τρόπο με τον οποίο είχε εμφανιστεί κι η θεία Μάρθα έγινε, με το δεύτερο γάμο της, γυναίκα ενός πάμπλουτου Αυστραλού τραπεζίτη, τον οποίο είχε συναντήσει στην Καλιφόρνια, μεταξύ Λος Άντζελες και Σαν Ντιέγκο. Η θεία Μάρθα είχε εγκατασταθεί στο Σίδνεϊ μαζί με τον Τζον Μακ-Λάρεϊ κι έπαψε να δίνει σημεία ζωής, εκτός από τις γιορτές στο τέλος του χρόνου. Ύστερα ο θείος Τζον σκοτώθηκε σε τροχαίο κι η θεία Μάρθα βρέθηκε ιδιοκτήτρια μιας τεράστιας περιουσίας. Μένοντας πιστή στη μνήμη του θείου Τζον, τον οποίο λάτρευε, ορκίστηκε να μην ξαναπαντρευτεί ποτέ κι αφού δεν είχε παιδιά, διοχέτευε όλη τη στοργή της στις ανιψιές και τον ανιψιό της, τους οποίους έπνιγε στα δώρα που τους έφερνε απ' όλο τον κόσμο. Κιμονό για τα κορίτσια, αμερικάνικες βιταμίνες, γιαπωνέζικα μαχαίρια ειδικά για να κόβουν φέτες το ωμό ψάρι, *ματριότσκα*, ρώσικες κούκλες δηλαδή, τυρκουάζ από την Κίνα κι από την Ινδονησία μπαχαρικά... Η θεία Μάρθα είχε μιαν αστείρευτη εφευρετικότητα.

Η αλήθεια είναι ότι ταξίδευε ασταμάτητα. Όταν χήρεψε, αξιοποιώντας τις σπουδές της στις γλώσσες της Ανατολής, έπεσε ξανά με τα μούτρα στη μελέτη των παραδοσιακών υφαντών. Η θεία Μάρθα δεν είχε καμιά ανάγκη να δουλέψει αλλά της άρεσε να γυρίζει τον κόσμο, προς μεγάλη χαρά της οικογένειάς της. Η θεία Μάρθα, της οποίας η συναισθηματική ζωή φαινόταν πολύ μπερδεμένη, είχε παντού φίλους για τους οποίους μιλούσε με μια υπέροχη απλότητα, πράγμα που έκανε έξω φρενών τη Μελίνα· την έβρισκε φαρμακόγλωσση. Ολοστρόγγυλη, πολύ ζωηρή, η θεία Μάρθα ντυνόταν με υπερβολική κακο-

γουσιτιά, λάτρευε τα κοσμήματα, κάπνιζε πουράκια κι έκανε γιόγκα.

Ήταν μια εξαιρετική γυναίκα αλλά ο μπαμπάς τη θεωρούσε λίγο παλαβή. «Οχ, πάλι αυτές οι ιστορίες της Μάρθας», έλεγε όποτε μια υπόθεση του φαινόταν παράξενη. Την έβλεπαν σπάνια αλλά τους τηλεφωνούσε πολύ συχνά, κυρίως όποτε είχε σκοπό να καταφθάσει. «Έρχομαι σ' ένα μήνα». Την άλλη μέρα: «Όχι, σε δεκαπέντε μέρες, γυρίζω απ' το Κατμαντού». Και την επομένη: «Θα είμαι εκεί την Παρασκευή, στις οχτώ το βράδυ, έρχομαι με το αεροπλάνο απ' το Τορόντο». Και τώρα ξαφνικά η θεία Μάρθα κατέφθανε δίχως να ειδοποιήσει πιο πριν; Την τελευταία φορά που είχε κάνει κάτι τέτοιο ήταν τότε που πέθανε ο παππούς.

Σίγουρα η θεία Μάρθα είχε μάθει για την αρρώστια του Τεό.

Η θεία Μάρθα καταφθάνει

Τυλιγμένη μ' ένα ινδικό σάλι το οποίο ξεδίπλωσε μεγαλόπρεπα, η θεία Μάρθα έπεσε βαριά σε μια πολυθρόνα.

«Παιδάκια μου, έχω παγώσει», κραύγασε. «Μελίνα, θα σου ήταν μεγάλος κόπος να μου φέρεις μιαν ασπιρίνη; Ειρήνη, μου φτιάχνεις ένα τσάι, κούκλα μου; Κοίταξε μέσα σ' εκείνη τη μεγάλη τσάντα, θα βρεις ένα πακετάκι με πράσινο τσάι απ' την Ιαπωνία. Ατί, στο βαλιτσάκι μου, το φακελάκι από κόκκινο σαπέν είναι για σένα αλλά να το ανοίξεις στο δωμάτιό σου. Όσο για σένα, Τεό μου...»

Ξαπλωμένος στον καναπέ του σαλονιού, ο Τεό κάρφωσε πάνω της το βλέμμα του με αγωνία. Όλοι είχαν φύγει δίχως να διαμαρτυρηθούν, ακόμα κι η Ειρήνη που δεν είχε καμιά όρεξη να φτιάχνει τσάγια. Η θεία Μάρθα έβγαλε ένα βαθύ αναστεναγμό.

«Το δικό σου το δώρο θα το φροντίσουμε αργότερα», είπε. «Λοιπόν, μας δουλεύεις για τα καλά, ε; Είσαι άρρωστος; Πες μου, είναι αλήθεια ή το κάνεις για πλάκα;»

«Ξέρω κι εγώ;» αποκρίθηκε ο Τεό στρίβοντας ένα τσουλούφι.

Σφιγμένη μέσα σ' ένα φόρεμα πολύ στενό, μ' ένα σκουφάκι απ' το Νεπάλ στο κεφάλι της, φτιαγμένο από κεντητό κετσέ, η θεία Μάρθα ήταν πιο αυτεία από κάθε άλλη φορά. Σαν να διάβαζε τη σκέψη του, του έριξε μια διαπεραστική ματιά κι ο Τεό αισθάνθηκε ενοχές.

«Μα σου λέω αλήθεια, θεία Μάρθα, εγώ δεν ξέρω τίποτε, τίποτε απολύτως», τραύλισε.

«Αλλά έχεις μια υποψία, έτσι δεν είναι;»

«Ναι», μουρμούρισε ο Τεό.

«Λοιπόν;» Το βλέμμα της θείας Μάρθας είχε καρφωθεί πάνω του όλο αυστηρότητα. Ξαφνικά, ο Τεό ξέσπασε σε αναφιλητά.

«Καημένο μου παιδί», αναστέναξε εκείνη παίρνοντάς τον στην αγκαλιά της. «Και νομίζεις ότι εγώ θα καθίσω εδώ χωρίς να κάνω τίποτε;»

Ο Τεό δεν μπορούσε να σταματήσει το κλάμα.

«Αγαπούλα μου», ψιθύριζε η θεία Μάρθα, «μωρό μου...» Αίφνης τον έσπρωξε πέρα. «Σήκω πάνω», τον πρόσταξε.

«Μα δε μ' αφήνουν!» είπε ο Τεό μες στα αναφιλητά του.

«Αηδίες», φώναξε εκείνη. «Εμπρός! Όρθιος!»

Αναπτερωμένος, ο Τεό στάθηκε στα πόδια του κι έμεινε με τα χέρια μετέωρα.

«Ορίστε λοιπόν, το βλέπεις και μόνος σου», είπε εκείνη ικανοποιημένη. «Όχι! Μην ξαναξαπλώνεις. Για περπάτησε λίγο... Μάλιστα. Πολύ ωραία. Και τώρα πήδα».

Η θεία Μάρθα τα είχε χαμένα το δίχως άλλο. Να πηδήσει, άρρωστος άνθρωπος, κρεβατωμένος, καταδικασμένος; Και γιατί όχι, στο κάτω κάτω της γραφής; Ο Τεό έκανε ένα πηδηματάκι.

«Ωραία. Δεν ήταν πολύ ψηλό αλλά ήταν ένα σάλτο. Πιστεύεις ότι θα μπορούσες να κουβαλήσεις στην πλάτη εκείνη την τσάντα;» τον ρώτησε δείχνοντάς του μια ξεχασμένη αποσκευή.

Δίχως να διαμαρτυρηθεί, ο Τεό πέρασε στους ώμους του τα λουριά της μαύρης τσάντας. Ήταν λίγο βαριά κι ο Τεό κλονίστηκε.

«Δυσκολεύεσαι αρκετά», παρατήρησε η θεία Μάρθα. «Λογικό αφού είσαι όλη την ώρα στο κρεβάτι. Μάλλον πρόκειται γι' αυτό που φαντάστηκα».

Τι φαντάστηκε λοιπόν η θεία Μάρθα; Και τι είχε βάλει στο νου της; Ο Τεό ένιωσε να τον πλημμυρίζει ένας αλλόκοτος ενθουσιασμός.

«Πες μου, θεία Μάρθα, μου 'χεις φέρει τίποτε;» τη ρώτησε τρέχοντας να χωθεί στην αγκαλιά της.

«Ναι, αγόρι μου», του αποκρίθηκε εκείνη τρυφερά. «Θα το μάθεις σε λίγο, στο τραπέζι. Στο μεταξύ πήγαινε να ντυθείς. Σε προτιμώ με τζιν».

«Μη μου πεις ότι μου 'φερες καμιά γραβάτα;» ρώτησε ο Τεό. «Τις σιχαίνομαι...»

«Χαζούλη. Απλώς θα βάλεις ένα φουλάρι στο λαιμό σου. Μ' αρέσει πολύ».

Οι εκπλήξεις του πρώτου δείπνου

Ο Τεό διάλεξε ένα κόκκινο πουκάμισο, ένα μπεζ τζιν κι ένα μαύρο φουλάρι. Ντύσιμο μάλλον καλοκαιρινό, θα μου πείτε, αλλά η θεία Μάρθα ήταν ικανή να φέρει το καλοκαίρι στην καρδιά του χειμώνα. Έτσι στην τύχη, μιας κι ήταν όρθιος, άνοιξε την *Οργή των θεών* στον υπολογιστή του και συμβουλευτήκε την Πυθία.

Με το χαμόγελό της που θύμιζε τοπ μόντελ, τον έβαλε να της πληρώσει πέντε βαθμούς για το «κλειδί» που θα έδινε τη λύση στο αίνιγμα της ημέρας. Ο Τεό τους πλήρωσε και κοίταξε την απάντηση. «Σταθήκατε άτυχοι...» γέλασε χαιρέκακα η Πυθία με ύφος μέγαιρας. «Πρέπει πρώτα να ξαναπεράσετε από το Ιερό Δάσος...» Το Ιερό Δάσος; Κι ο Τεό που νόμιζε πως το είχε εξερευνήσει απ' άκρη σ' άκρη... Έκλεισε τον υπολογιστή και κατευθύνθηκε προς την κουζίνα. Η μαμά ανακάτευε τη σαλάτα.

«Τι θα φάμε απόψε;» τη ρώτησε.

«Γιατί, γλυκό μου, πεινάς; Έχει μινεστρόνε, μεζεδάκια κι έχω φτιάξει και μια τάρτα».

«Με μήλα;»

«Όχι, με αχλάδια και μαρέγκα», μουρμούρισε ανήσυχη η Μελίνα. «Σ' αρέσει;»

Εφόσον το μενού δεν περιελάμβανε κόκκινο κρέας, ο Τεό δεν είχε καμιά αντίρρηση. Έφερε ένα γύρο στο διαμέρισμα, χασομέρησε στην κάμαρα της Ειρήνης αλλά εκείνη, ως συνήθως, είχε τη μύτη κολλημένη στο κινητό τηλέφωνο και μιλούσε με τον καλό της. Ο Τεό απομακρύνθηκε διακριτικά και πήγε να τοιγκλίσει λίγο την Ατί, όπως τον παλιό καλό καιρό, αλλά εκείνη τον άφηνε να την πειράζει δίχως να του δίνει σημασία. Είχε απομείνει μόνο το γραφείο του μπαμπά.

«Μπα, Τεό, σηκώθηκες; Δε θα 'σαι στα καλά σου!» τον μάλωσε ο μπαμπάς. «Άντε να ξεκουραστείς... Θα σε φωνάξουμε για το δείπνο».

Αποκαρδιωμένος, ο Τεό σύρθηκε ως το σαλόνι και ξαναξάπλωσε στο μεγάλο καναπέ. Το δείπνο ήταν σκέτος εφιάλτης. Η μαμά μιλούσε με ψεύτικο κέφι, η Ειρήνη δεν έβαζε μπουκιά στο στόμα της, η Ατί τοιμπούσε ανόρεχτα το φαγητό της κι ο μπαμπάς σώπαινε. Όσο

για τη θεία Μάρθα, εκείνη ήταν ανεξάντλητη. Την ώρα που έτρωγαν το επιδόρπιο, έκανε την επίθεσή της:

«Ορίστε λοιπόν το δώρο σου, Τεό», του είπε κοιτάζοντας ολόγυρα στο τραπέζι. «Αποφάσισα να κάνουμε μαζί το γύρο του κόσμου».

Το γύρο του κόσμου! Μα είχε αποτρελαθεί η θεία Μάρθα!

«Τι λες, θεία μου; Και το σχολείο;» ψέλλισε ο Τεό.

«Ου!» έκανε η θεία Μάρθα. «Δε θα πάει πουθενά το σχολείο. Ενώ εγώ δεν είμαι αιώνια! Πες μου αν κάνω λάθος: δεν έχεις κερδίσει μια σχολική χρονιά;»

Αποσβολωμένος, ο Τεό κοίταξε τους γονείς του. Με τη μύτη χωμένη στο πιάτο τους, δεν έβγαζαν άχνα. Η Ειρήνη κι η Ατί, λες κι είχαν πάρει εντολή από κάποιαν αόρατη δύναμη, σηκώθηκαν απ' το τραπέζι κι εξαφανίστηκαν.

«Είμαι άρρωστος, θεία Μάρθα», δήλωσε γενναία ο Τεό. «Δε νομίζω πως...»

«Ακριβώς!» αναφώνησε εκείνη. «Αυτοί οι γιατροί είναι άσχετοι. Εμείς θα γυρίσουμε όλο τον κόσμο και θα συμβουλευτούμε τους γιατρούς έτσι όπως ξέρω εγώ. Όχι όμως στα νοσοκομεία. Σύμφωνα;»

Αυτό πάλι κι αν ήταν ιστορία της θείας Μάρθας! Αν όχι στα νοσοκομεία, τότε λοιπόν πού;

«Πρέπει να μάθεις ότι δε θα κάνουμε έναν οποιονδήποτε γύρο του κόσμου, Τεό μου», πρόσθεσε εκείνη. «Μη νομίζεις πως θα σε πάω να δεις τα αξιοθέατα! Δε θα δεις ούτε το Σινικό Τείχος ούτε το Τατζ Μαχάλ ούτε τους καταρράχτες του Νιαγάρα...»

«Μαμά!» κλαψούρισε ο Τεό. «Πες της!»

«Δεν πρόκειται να σε απαγάγω», τον έκοψε η θεία Μάρθα. «Μη μου πεις πως φαντάστηκες ότι δεν πήρα την άδεια των γονιών σου! Έτσι δεν είναι, Ζερόμ;»

Ο μπαμπάς έγενεψε καταφατικά χωρίς να πει λέξη. Τι θα έλεγε όμως η μαμά;

«Εμπρός, Μελίνα», γρύλισε η θεία Μάρθα. «Κουράγιο!»

«Αλήθεια είναι, Τεό», είπε η μαμά σηκώνοντας το κεφάλι της. «Της δώσαμε τη συγκατάθεσή μας».

«Δηλαδή είμαι καλά πια;» κραύγασε ο Τεό, τρελός απ' τη χαρά του.

«Όπως και να 'χει, θα τηλεφωνούμε καθημερινά», μπήκε στη μέση η θεία Μάρθα. «Εξάλλου αγόρασα στο Τόκιο ένα κινητό, ένα μοντέλο καταπληκτικό, θα δεις, δε θα έχουμε κανένα πρόβλημα...»

«Και θα σου κάνουν εξέταση αίματος σε κάθε σταθμό», συνέχισε η μαμά. «Έχω τα ονόματα όλων των νοσοκομείων και...»

«Α», έκανε ο Τεό.

«Υπάρχουν παντού εξαιρετικοί γιατροί, κι έπειτα θα πάρετε μαζί σας και τα φάρμακα, και...»

«Α», έκανε πάλι ο Τεό στενοχωρημένος.

Η θεία Μάρθα κεραυνοβόλησε τη Μελίνα με το βλέμμα της.

«Να μην ξανακούσω για νοσοκομεία και γιατρούς!» φώναξε. «Άντε, ας μαζέψουμε το τραπέζι. Κορίτσια! Ελάτε να βοηθήσετε!»

Η θεία Μάρθα είχε τον τρόπο της να επιβάλλεται. Σαν υπνωτισμένες, η Ειρήνη κι η Ατί ήρθαν κι άδειασαν το τραπέζι εν ριπή οφθαλμού.

«Ζερόμ, φέρε τον άτλαντά σου, σε παρακαλώ», πρόσταξε η θεία Μάρθα. «Ελάτε να σας δείξω. Λοιπόν, θα ξεκινήσουμε από...»

«Θα δούμε και τις Πυραμίδες;» διέκοψε ο Τεό κατενθουσιασμένος.

«Μη με κόβεις όλη την ώρα! Ατί, στην τσάντα μου έχω κάτι κόκκινα αυτοκόλλητα».

«Και το Κρεμλίνο;» ρώτησε ο Τεό.

«Σ' ενδιαφέρει η μούμια του Λένιν;» του αντιγύρισε η θεία Μάρθα βάζοντας προσεκτικά τα αυτοκόλλητα. «Σε προειδοποιώ ότι κάτι τέτοιο δε συμπεριλαμβάνεται στις προθέσεις μου».

Γοητευμένος, ο Τεό παρακολουθούσε την πορεία των κόκκινων σημείων πάνω στο χάρτη. Ρώμη, Δελφοί, Λούξορ...

«Το βρήκα!» είπε. «Θα δούμε όλα τα αρχαία μνημεία του κόσμου».

«Καθόλου», αποκρίθηκε ατάραχη η θεία Μάρθα. «Κοίταξε εδώ».

«Αμ-τι-σράρ», διάβασε με δυσκολία ο Τεό.

«Αμ-ριτ-σάρ», διόρθωσε η θεία Μάρθα. «Ξέρω, είναι δύσκολο να το προφέρεις».

«Τι είναι αυτό;» ρώτησε ο Τεό.

«Η ιερή πόλη των σιχχ», παρενέβη ο μπαμπάς. «Βρίσκεται στο Παντζάμπ».

«Ναι, αλλά τι είναι οι σιχχ;»

«Οπαδοί μιας θρησκείας που δεν την ξέρεις», είπε η μαμά.

«Α, ναι;» έκανε ο Τεό. «Δε θα το 'λεγα... Μ' όλα αυτά τα προβλήματα που έχουμε στο σχολείο! Η Παρασκευή είναι αργία για τους μουσουλμάνους, το Σάββατο για τους εβραίους, η Κυριακή για τους υπόλοιπους, πώς να μην ξέρω για τις θρησκείες;»

«Σοβαρά;» έκανε χαμογελαστή η θεία Μάρθα. «Λέγε λοιπόν, σε ακούμε».

«Οι εβραίοι είναι οι αρχαιότεροι στον κόσμο», άρχισε ο Τεό. «Προσεύχονται τα Σάββατα σ' ένα ναό που τον λένε συναγωγή, και τους κατέσφαξαν οι ναζί στον πόλεμο, κι αυτό το ονομάζουν Σοά. Ζούσαν στην Ιερουσαλήμ και τους έδιωξαν από κει. Μετά τους ξανάδωσαν τη χώρα τους, το Ισραήλ, αλλά τσακώνονται όλη την ώρα με τους μουσουλμάνους».

«Ας πούμε», είπε μέσ' απ' τα δόντια της η θεία Μάρθα. «Κι ο Θεός τους ποιος είναι;»

Ο Τεό έμεινε άφωνος.

«Μπράβο», ειρωνεύτηκε εκείνη. «Πρώτον, οι εβραίοι δεν έχουν παρά μονάχα ένα θεό που δεν επιτρέπεται να τον απεικονίσουν με κανέναν τρόπο ούτε καν να τον ονομάσουν. Δεύτερον, είναι ο εκλεκτός λαός του Θεού, ο οποίος έχει συνάψει συμφωνία μαζί τους. Τρίτον, περιμένουν τον Μεσσία, ο οποίος θα έρθει με το πλήρωμα του χρόνου. Συνέχισε...»

«Μια στιγμή. Κι ο Μεσσίας ποιος είναι;» ρώτησε ο Τεό.

«Ο σωτήρας του κόσμου».

«Δηλαδή ο Ιησούς!» αναφώνησε ο Τεό.

«Όχι για τους εβραίους, για σκέψου το! Ο Ιησούς είναι ο Μεσσίας για τους χριστιανούς. Οι εβραίοι το δικό τους τον περιμένουν ακόμα».

«Για τους μουσουλμάνους όμως τα ξέρω μια χαρά», αντιγύρισε ο Τεό θιγμένος. «Ο θεός τους λέγεται Αλλάχ, είναι παντοδύναμος κι ο προφήτης του είναι ο Μωάμεθ. Προσεύχονται στο τζαμί κάθε Παρασκευή, κοιτάζοντας προς την κατεύθυνση της Μέκκας, της ιερής τους πόλης, όπου οι γνήσιοι μουσουλμάνοι πάνε να προσκυνήσουν μια φορά στη ζωή τους. Κι έτσι γίνονται «χατζήδες». Δεν έχουν παπάδες αλλά μαραμπού*».

«Τώρα πήγαμε καλύτερα», συγκατένευσε η θεία Μάρθα. «Αλλά πού τους ξετρώπωσες τους μαραμπού; Αυτούς τους βρίσκεις μόνο στην Αφρική!»

* Στα αραβικά *μαραμπούτ* ή *μουράμπιτ*: στις μωαμεθανικές χώρες ερημίτης άγιος, ζων ή νεκρός – ο σουφισμός αντιλαμβάνόταν το μαραμπού ως μυστικιστή, ιεροκήρυκα ή τσαρλατάνο. (Σ.τ.Ε.)

«Μου το εξήγησε η φίλη μου η Φατού», απάντησε εκείνος με καμάρι. «Είναι Σενεγαλέζα και μουσουλμάνα».

«Κι οι χριστιανοί, Τεό;» ρώτησε η θεία Μάρθα.

«Αυτοί πιστεύουν στον Ιησού Χριστό που σταυρώθηκε από τους Ρωμαίους επειδή τον ονόμαζαν «Βασιλέα των Ιουδαίων». Ο Ιησούς ήταν ο Υιός του Θεού Πατρός, ο οποίος τον έστειλε στη γη για να εξαγοράσει τις αμαρτίες των άλλων. Οι χριστιανοί πάνε στη λειτουργία τις Κυριακές, κοινωνούν και στο τέλος φιλιούνται ενώ οι παπάδες φορούν αστείες κεντητές φορεσιές».

«Ας το δεχτούμε», ξεφύσηξε η θεία Μάρθα. «Και ποια διαφορά παρατηρείς ανάμεσα στο Θεό των εβραίων, το Θεό των χριστιανών κι εκείνον των μουσουλμάνων;»

«Εκτός από το ότι οι εβραίοι κι οι μουσουλμάνοι φαίνεται να πιστεύουν σ' έναν και μοναδικό θεό, δε μου 'ρχεται τίποτε άλλο», αποκρίθηκε εκείνος μπερδεμένος. «Γιατί για τους χριστιανούς, ο Θεός είναι Τριάδα, ο Πατέρας, ο Υιός, συν ένα περισσότερι που το λένε Άγιο... Το ξεχνάω. Άγιο Πατέρα;»

«Άγιο Πνεύμα», διόρθωσε η Μελίνα. «Δεν έδωσες και μεγάλη προσοχή στη γιαγιά σου τη Θεανώ».

«Κι οι άλλες θρησκείες;» ρώτησε χαμηλόφωνα η θεία Μάρθα.

Για τους χριστιανούς, τους εβραίους, τους μουσουλμάνους, ο Τεό είχε ήδη μιλήσει. Ήταν οι προτεστάντες, α, κι ύστερα οι ορθόδοξοι, αφού η οικογένεια είχε ελληνικές ρίζες, οι βουδιστές, οι ανιμιστές...

«Μπράβο, Τεό!» έκανε ο πατέρας του.

«Ας είναι καλά η Φατού», είπε ο Τεό. «Μου έχει μιλήσει για τους παλιούς θεούς της Αφρικής. Τέλος πάντων, όταν λέω παλιοί, δεν εννοώ...»

«Και μετά;» τον έκοψε η θεία Μάρθα.

«Μετά; Ε... χμ... Οι Ινδιάνοι;»

«Ποιοι Ινδιάνοι;» αντιρώτησε εκείνη. «Της Αμερικής; Ή μήπως εννοείς τους Ινδούς;»

«Της Αμερικής», απάντησε ο Τεό δίχως να διστάσει. «Γιατί έχω το CD *Ιερά Πνεύματα*. Κι έπειτα, σ' ένα επεισόδιο του *Τέξας Ρέιντζερ*, ο ρέιντζερ έμπαινε μέσα σε μια καλύβα που είχε πιάσει φωτιά, έβλεπε ένα όραμα μ' ένα γεράκι κι έβρισκε το παιδί που είχαν χτυπήσει οι γκάνγκστερ. Εξάλλου, η ινδική θρησκεία υπάρχει και στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, στην Ινδία. Αμ' πώς!»

«Στην Ινδία υπάρχουν οχτώ θρησκείες», είπε γλυκά η θεία Μάρθα. «Βλέπεις λοιπόν ότι δεν τα ξέρεις όλα».

«Το ξεν!» πέταξε θριαμβευτικά ο Τεό. «Η Ειρήνη λέει όλη την ώρα πως είναι ξεν».

«Έστω», παραδέχτηκε η θεία Μάρθα. «Και στη Βραζιλία;»

Ο Τεό κοκάλωσε. Σχετικά με την Κίνα, στο τέλος ξεφούρνισε το μαοϊσμό.

«Δεν έχεις κι άδικο», είπε η θεία Μάρθα. «Λιγάκι ξεπερασμένο ίσως αλλά καθόλου ατυχές. Μήπως ήθελες να πεις “ταοϊσμός” κατά τύχη;»

Ο Τεό δεν ήξερε αυτήν τη λέξη. Απορροφήθηκε ξανά στο χάρτη.

«Νταρτζιλινγκ;» ρώτησε κατάπληκτος. «Δεν ξέρω ούτε πού βρίσκεται! Στη Βιρμανία;»

«Μα τα νοσοκομεία στο Νταρτζιλινγκ, Μάρθα, είναι...» θρήνησε η μαμά.

«Μην ξαναρχίζεις τα ίδια, Μελίνα. Είναι έξι ώρες από ξηράς μακριά απ' την Καλκούτα και δύο ωρών πτήση απ' το Δελχί. Έχω προβλέψει τα πάντα».

Σιωπή απλώθηκε γύρω απ' το τραπέζι.

«Μάλιστα», είπε ο Τεό. «Κατάλαβα. Θα κάνουμε το γύρο του κόσμου για να γνωρίσουμε τις θρησκείες. Αυτό είναι;»

Αυτό ήταν.

Τα μυστήρια της προετοιμασίας

Δεν ήταν όμως μονάχα «αυτό». Την άλλη μέρα, λες και το ταξίδι επρόκειτο να διαρκέσει μια αιωνιότητα, άρχισαν κιόλας οι ετοιμασίες. Ή διαδραματιζόνταν διάφορα περίεργα. Η θεία Μάρθα έφτιαχνε λίστες. Ως εδώ τίποτε το ανεξήγητο. Λίστες με ξενοδοχεία, ονόματα φίλων, τρένα, αεροπλάνα, καράβια. Καλά όλα αυτά.

Εκείνη η λίστα όμως για την οποία δε μιλούσε παρ'όλας μονάχα με τις ανιψιές της, ε; Μόλις εμφανιζόταν ο Τεό, η Ειρήνη έκρουβε τα χαρτιά της κι η Ατί κοκκίνιζε – πράγμα αναπόφευκτο, έτσι κοκκινομάλλα που ήταν. Προς τι τόση μυστικοπάθεια; Ο Τεό πάσχιζε να ψαρέψει τη Φατού.

«Α, Τεό μου, είναι μυστικό», του έλεγε εκείνη. «Έχω δώσει όρκο».

«Έχει σχέση με την αρρώστια μου; Μήπως είναι φάρμακα;»

«Όχι βέβαια», αναφωνούσε η Φατού. «Είναι πολύ πιο διασκεδαστικό!»

Πιο διασκεδαστικό από την αρρώστια; Κάτι περίεργες εκφράσεις που χρησιμοποιούσε η Φατού! Λες κι ο Τεό θα μπορούσε να διασκεδάξει ξέροντας ότι ήταν πάρα πολύ άρρωστος, ότι ίσως και να... Όχι. Όχι, δεν ήθελε να σκέφτεται το θάνατο. Σίγουρα ο θάνατος ήταν κάτι που πονούσε πολύ, αλλιώς δε θα τον φοβόταν κανείς. Ένα αβάσταχτο μαρτύριο και μετά... Ο Τεό ήταν βέβαιος ότι μετά ξεκινούσε ένα θυελλώδες ταξίδι γεμάτο κατορθώματα κι εμπόδια. Αν πιστέψει κανείς τους Αιγύπτιους και τους Θιβητιανούς, η μετά θάνατον ζωή δεν έχει καμιά σχέση με μακάρια ανάπαυση... Η καρδιά του Τεό σφίχτηκε απ' την αγωνία. Το χειρότερο ήταν ότι η μαμά δε θα το άντεχε. Κι ίσως ο Τεό δε θα την ξανάβλεπε ποτέ. Όχι! Η μοναδική λύση ήταν να μην πεθάνει.

Ένα βράδυ, ενώ τον νόμιζαν κοιμισμένο κι εκείνος είχε σηκωθεί για να πάρει ένα γιαούρτι απ' το ψυγείο, τις τσάκωσε στην τραπεζαρία στη μέση μιας ακατανόητης συζήτησης.

«Είχα πει σκαραβαίο, όχι χελώνα!» φώναζε η θεία Μάρθα. «Ήταν γραμμένο στη λίστα! Να την πας πίσω στο μαγαζί!»

«Καλά, εντάξει, θα σ' τον ξαναβρώ το θησαυρό σου. Για ποιο στάδιο προορίζεται;»

«Για να τον κρύψουμε κάτω...»

Γεμάτος περιέργεια, ο Τεό έχωσε το κεφάλι του μες στο σαλόνι κι η θεία Μάρθα δεν αποτέλειωσε τη φράση της.

«Εσύ τρέχα στο κρεβάτι σου, μικρόβιο!»

Ο Τεό έφαγε κάμποσες ώρες προσπαθώντας να καταλάβει γιατί στην ευχή η θεία Μάρθα ήθελε να κρύψει ένα σκαραβαίο. Έψαξε για την περιβόητη λίστα αλλά δίχως αποτέλεσμα. Πρόσεξε απλώς ότι στις αποσκευές της η θεία Μάρθα είχε προσθέσει μια ογκώδη τσάντα κλεισμένη με λουκέτο, καθώς και μια κασετίνα με κλειδαριά ασφαλείας. Με δυο λόγια, μυριζόταν πως είχαν στήσει ολόκληρη πλεκτάνη κάτω από τη μύτη του. Δώρα; Εκπλήξεις;

Έμενε περίπου ένας μήνας ακόμα. Η θεία Μάρθα ξημεροβραδιαζόταν στα γραφεία ταξιδίων. Το βράδυ γύριζε στο σπίτι κατασγχυσμένη: «Μα το διανοείτε; Δεν υπάρχει εναέριο γραμμή μεταξύ Μπαγκντόγκρα και Τζακάρα... Πρέπει να περάσουμε απ' την Καλκούτα! Είναι απίστευτο!» Άλλοτε πάλι δεν κατάφερε να βρει δωμάτιο στο ξενοδοχείο της προτίμησής της, το οποίο ήταν είτε γε-

μάτο είτε κλειστό ή δεν υπήρχε πια... Στο σπίτι, τηλεφωνούσε απ' το κινητό της σε κάτι απίθανα μέρη, μιλώνοντας στα αγγλικά, στα γερμανικά και μπουρδουκλώνοντας κάτι αλλόκοτες προφορές, φωνάζοντας με όλη της τη δύναμη.

«Μαχαντζί», ούρλιαζε στο τηλέφωνο, «it's so good to hear you... Yes, I am coming. No, in Paris for the time being. Oh, you have an e-mail in Varanasi? OK. OK. But I am not alone. My nephew will be travelling with me. Yes...»* και στο σημείο αυτό, παραδόξως, χαμήλωνε τον τόνο της φωνής της.

Όταν τέλειωνε τη συνδιάλεξή της με τον αόρατο συνομιλητή στην άλλη άκρη του κόσμου, άφηνε κάτω το ακουστικό με μια έκφραση ικανοποίησης και μονολογούσε: «Ο Μαχαντζί είναι κατενθουσιασμένος». Κανείς δεν ήξερε ποιος ήταν αυτός ο Μαχαντζί αλλά η θεία Μάρθα φαινόταν τόσο ευχαριστημένη ώστε δεν της έκαναν καμιά ερώτηση. Στο μεταξύ, το τηλέφωνο έφερνε κάθε μέρα κι ένα καινούργιο πλήθος αγνώστων που χαίρονταν για την άφιξή της: μια δεσποινίδα Οπενχάιμερ, μια κυρία Νάζρα, ένα ραβίνο Ελιέξερ. «Ωραία!» ξεφυσούσε εκείνη φυλλομετρώντας την ατζέντα της με τις διευθύνσεις. «Και τώρα εμπρός για τη Βραζιλία: Μπρούτους Καρνείρου ντα Σίλβα», και συνέχιζε.

Ο πατέρας του Τεό, που είχε γνωστούς στο Υπουργείο Εξωτερικών, ανέλαβε τις βίζες του γιου του, πράγμα που δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Η Μελίνα μάζεψε όλο της το κουράγιο και μίλησε στο γυμνασιάρχη. Ο κύριος Ντιοπ, ο μπαμπάς της Φατού, επιφορτίστηκε με τα δικαιολόγια στην Αφρική. Όσο για τον Τεό, εκείνος συμβουλευόταν την Πυθία στον υπολογιστή του και ξεγελούσε την αγωνία του.

Η Πυθία δίνει χρησμό

Η κοκκινομάλλα δεν είχε καμιά όρεξη για κουβέντα εκείνες τις μέρες. Ο Τεό έφερε διαδοχικά σε πέρας όλα τα πρώτα κατορθώμα-

* *Πόσο χαίρομαι που σας ακούω... Ναι, έρχομαι. Όχι, βρίσκομαι στο Παρίσι προς το παρόν. Α, έχετε ηλεκτρονική διεύθυνση στο Βαρανάσι; Ωραία, ωραία. Αλλά δεν είμαι μόνη. Μαζί μου θα ταξιδέψει κι ο ανηψιός μου. Μάλιστα... (Σ.τ.Μ.)*

τα που τα ήξερε πια απ' έξω: έδινε ένα διαμάντι στη ζητιάνα, άφηνε ένα γλυκό πάνω στο βωμό, έκανε να εμφανιστεί το φίδι που του μάθαινε τη γλώσσα των ζώων. Γοργά ο ήρωας έτρεξε προς το βορρά, απέφυγε με σύνεση το βασίλειο των νεκρών –ο Τεό δεν το χώνευε καθόλου– πριν χαθεί στα βάθη ενός δάσους... Ενός αλλόκοτου δάσους, σκοτεινού και πυκνού, που ως τότε δεν είχε ξαναεμφανιστεί ποτέ στην οθόνη.

Το Ιερό Δάσος!

Η Πυθία έκλεισε με νόημα το μάτι κι έβαλε το δάχτυλο μπροστά στα χείλη της. Κι ύστερα έδωσε το αιώνιο μήνυμά της: «Αυτό θα σας κοστίζει πέντε βαθμούς...» *Μάλιστα*, σκέφτηκε ο Τεό. *Εμπρός, αγαπητή μου, λέγε!* Κλικ στην Πυθία. Εκείνη εξακολούθησε: «Πάρτε μαζί σας ένα δαχτυλίδι και συναντήστε το βασιλιά...»

Η Πυθία εξαφανίστηκε κι έδωσε τη θέση της σ' ένα παραδεισένιο τοπίο, λουσμένο στη λιακάδα και γεμάτο λουλούδια, μια ονειρεμένη εξοχή κάτω απ' τις ελληνικές ελιές. Κοντά σ' έναν ερειπωμένο ναό τον περίμενε μια σκιά τυλιγμένη με πέπλα. «Έχετε το δαχτυλίδι;» τον ρώτησε με σπασμένη φωνή. «Αν έχετε το δαχτυλίδι κι αν συναντήσετε το βασιλιά, θα γίνετε αθάνατος και θα ξαναβρείτε την οικογένειά σας. Αν όχι...»

Ο Τεό δεν είχε το δαχτυλίδι κι έτσι η οθόνη γέμισε με απύθμενο σκοτάδι. Τέλος του παιχνιδιού. Για πρώτη φορά, ο Τεό είχε χάσει. Έκανε και ξανάκανε κλικ αλλά η Πυθία δεν του έκλεινε πια το μάτι, δε μιλούσε για δαχτυλίδια κι η σκιά με τη σπασμένη φωνή δεν ξαναεμφανίστηκε.

Αυτό τον ανησύχησε υπερβολικά.

Χριστούγεννα πριν απ' την ώρα τους

Έμεναν μονάχα δυο μέρες. Η Φατού είχε εγκατασταθεί πλέον στο σπίτι του Τεό. Το τελευταίο βράδυ έγινε μεγάλη φασαρία στην κουζίνα όπου ο Τεό απαγορευόταν να μπει. Είκοσι λεπτά πριν απ' το δείπνο, ο μπαμπάς ήρθε να τον ειδοποιήσει: «Αντε, κοίταξε να γίνεις όμορφος!» Κι ο μπαμπάς φορούσε σμόκιν, λες κι ετοιμαζόταν να πάει στην όπερα. Ο Τεό συμμορφώθηκε με τις εντολές: μαύρο τζιν, μπλουζάκι με στάμπα της πιο όμορφης τίγρης, άσπρα παπούτσια του μπάσκετ και το σκορπιό από χάντρες της Φατού.

Ανοίγοντας την πόρτα της τραπεζαρίας, αντίκρισε το δωμάτιο στολισμένο σαν να ήταν Χριστούγεννα. Η μαμά φορούσε ένα μακρύ φουστάνι, το πράσινο. Η Ειρήνη φαινόταν σαν μεγάλη κυρία με το κόκκινο μπουστάκι της, η Ατί ήταν ντυμένη μπαλαρίνα, με μιαν αστεία μπλε τούλινη φουσιτίτσα, η θεία Μάρθα φορούσε μιαν αμάνικη μαύρη κελεμπία με άσπρα κεντήματα κι η Φατού... Αχ, η Φατού! Είχε βάλει την κελεμπία που άρεσε στον Τεό, την πορτοκαλιά με τους χρυσαφένιους κύκλους. Στο τραπέζι, το κουσκούς ήταν έτοιμο. Και σε μια γωνιά, ένα έλατο στολισμένο λαμποκοπούσε πάνω από μια φάνη... Από τώρα;

«Μα δεν ήρθαν ακόμα τα Χριστούγεννα!» φώναξε ο Τεό.

«Αποφασίσαμε να τα γιορτάσουμε νωρίτερα», του απάντησε η Μελίνα. «Απόψε το έλατο και τα δώρα».

«Ω», αναστέναξε ο Τεό. «Επειδή τα Χριστούγεννα υπάρχει περίπτωση εγώ να μην... θέλω να πω...»

«Χαζέ!» ξεφώνισε η θεία Μάρθα. «Απλώς, τα Χριστούγεννα θα λείπουμε σε ταξίδι, αυτό είναι όλο!»

«Και πού θα είμαστε τα Χριστούγεννα;» ρώτησε ο Τεό δύσπιστος.

«Θα δεις», του αποκρίθηκε εκείνη αινιγματικά. «Κι έπειτα εσύ θα πρέπει ν' ανακαλύψεις τον επόμενο σταθμό του ταξιδιού μας. Ολομόναχος, όπως οι μεγάλοι».

«Ναι, αλλά... όμως...» ψέλλισε ο Τεό.

«Δεν έχει αλλά. Σε είδα να παίζεις στον υπολογιστή σου εκείνο το αμερικάνικο παιχνίδι, εκείνο το κόλπο, πώς το λένε; Ξέρεις, αυτό με την Πυθία...»

«Την *Οργή των θεών*», πέταξε ο Τεό. «Και λοιπόν;»

«Λοιπόν, τώρα θα παίξεις στ' αλήθεια», είπε ο μπαμπάς. «Πρέπει κι εσύ να λύσεις κάποια αινίγματα».

«Σε κάθε πόλη πρέπει να βρίσκεις κάποιο στοιχείο ή να συναντάς ορισμένα πρόσωπα», πρόσθεσε η θεία Μάρθα. «Εσύ ο ίδιος, μάλιστα, θα μαντεύεις τον επόμενο προορισμό μας».

«Πανεύκολο», αποκρίθηκε εκείνος. «Ξέρω κιόλας για τη Ρώμη, το Λούξορ, το Αμριτσάρ, το Νταρτζιλινγκ και τους Δελφούς. Δεν έπρεπε να μου το μαρτυρήσεις!»

«Για χαζή με περνάς;» διαμαρτυρήθηκε η θεία Μάρθα. «Στο χάρτη σου έδειξα τις πόλεις όπου δε θα πάμε υποχρεωτικά, και πρώτον, θα πρέπει να λύσεις πραγματικά αινίγματα, δεύτερον, πρόσεξε με. Αν σου πω “Μπες στην ιερή καρδιά της πόλης με την πυραμίδα”, τι θα μου απαντήσεις;»

«Το Κάιρο φυσικά!»

«Ε, λοιπόν, είναι το Παρίσι!» έκανε εκείνη θριαμβευτικά. «Στο Κάιρο υπάρχουν ένα σωρό πυραμίδες αλλά στο Παρίσι βρίσκεται μόνο μία, του Λούβρου... Κι η Ιερή Καρδιά, η Σακρέ-Κερ, της Μον-μάρτρης, δε σου ήρθε στο νου; Βλέπεις ότι δεν είναι και τόσο απλό...»

«Μα εγώ δεν ξέρω τίποτε!» αγανάκτησε ο Τεό. «Θα την πατάω συνέχεια».

«Δε θα την πατάς. Έχω εκεί μια ολόκληρη βαλίτσα γεμάτη φυλλάδια για να σε βοηθήσω. Αυτό σημαίνει αρκετή δουλίτσα για σένα, δε διαφωνώ. Αλλά στο θέμα αυτό οι γονείς σου κι εγώ συμφωνούμε απόλυτα».

«Κι αν δεν μπορώ να βρω τίποτε, θα γυρίσουμε στο σπίτι;» ρώτησε μαγκωμένος ο Τεό.

«Όχι δα! Αν δυσκολευτείς πολύ, μπορείς να τηλεφωνήσεις στη Φατού. Θα σου δώσει εκείνη ορισμένες ενδείξεις. Όπως η κοκκινομάλλα στην οθόνη σου».

Η Φατού, δηλαδή, θα έκανε την Πυθία! Ήταν η καλύτερη. Ο Τεό δεν ξαφνιαζόταν. Αυτό σήμαινε, όμως, ότι εκείνη τα ήξερε ήδη όλα... Ο Τεό αναπήδησε κι έτρεξε να την αγκαλιάσει.

«Μη νομίζεις ότι θα σου σφυριζώ τις απαντήσεις, να εξηγούμαστε!» δήλωσε η Φατού κάνοντάς τον πέρα.

«Όχι, αλλά μόνο ένα τόσο δα στοιχείο, πέντε βαθμούς», μουρμούρισε ο Τεό τραβώντας τη στο δωμάτιό του.

«Σταθείτε! Δεν τελειώσαμε ακόμα το γλυκό!» αναφώνησε η Μελίνα.

«Ας τους», είπε ο Ζερόμ. «Δε θα ιδωθούν για πολύ καιρό. Αν ξαναϊδωθούν ποτέ δηλαδή...»

Το δαχτυλίδι της Μελίνας

Μετά από πέντε λεπτά ο Ζερόμ πήγε να βρει τον Τεό και τη Φατού.

«Και τώρα τα δώρα του Τεό», είπε.

Γονατισμένος κάτω από το μεγάλο έλατο, ο Τεό ψαχούλευε μέσα στη φάνη. Έριξε κάτω το γαϊδουράκι, αναποδογύρισε το βόδι, γκρέμισε τους Μάγους, μετακίνησε με προσοχή τη Μαρία και τον Ιωσήφ κι ανασήκωσε το Θείο Βρέφος. Ο φάκελος βρισκόταν κάτω απ' το αχυρένιο στρώμα. Ένα εισιτήριο Παρίσι-Τελ Αβίβ, πρώτη θέση.

«Αυτό είναι όλο;» έκανε κατάπληκτος.

«Μα τι ήθελες πια κι εσύ!» μουρμούρισε θιγμένη η θεία Μάρθα.

«Τα υπόλοιπα είναι μέσα στις αποσκευές σου, Τεό», είπε ο μπαμπάς. «Θ' ανακαλύψεις τα δώρα σου στην Ιερουσαλήμ. Αυτή θα είναι κι η πρώτη σου δοκιμασία».

«Αυτό είναι άδικο!» φώναξε εκείνος. «Μα γιατί;»

Και δίχως να καλοσκεφτεί το ζήτημα, έβαλε τα κλάματα. Η Μελίνα έτρεξε κοντά του.

«Μαμά», έλεγε μέσα στα αναφιλητά του, «θα φύγω...»

Τόσο απλά αυτά τα λόγια, «θα φύγω». Τα μάτια όλων γέμισαν δάκρυα γιατί ο καθένας καταλάβαινε την άλλη έννοια της φράσης, εκείνη που απαγορευόταν ακόμα και να τη σκέφτονται.

«Μαμά», κλαψούριζε ο Τεό, «μαμά...»

Και καθώς εκείνη τον οδηγούσε σιγά σιγά στο δωμάτιό του, της ψιθύρισε:

«Μαμά, σε παρακαλώ, δώσ' μου ένα απ' τα δαχτυλίδια σου. Μόνο ένα δαχτυλίδι, όποιο να 'ναι».

Η Μελίνα κοντοστάθηκε.

«Ένα δαχτυλίδι;»

«Ένα δικό σου δαχτυλίδι, σε παρακαλώ...»

Μπερδεμένη, η Μελίνα κοίταξε τα χέρια της, όπου άστραφτε ένα μόνο δαχτυλίδι, η βέρα της.

«Αυτή;» μουρμούρισε. «Ναι, φυσικά».

Χωρίς να διστάσει, την έβγαλε απ' το δάχτυλό της και την πέρασε στο δείκτη του γιου της.

«Ξέρεις τι αντιπροσωπεύει, Τεό μου. Δε θα τη χάσεις, έτσι;»

«Σου τ' ορκίζομαι», ψιθύρισε ο Τεό. «Τώρα είμαι σίγουρος πως θα ξαναγυρίσω».

Έτσι λοιπόν, έχω το δαχτυλίδι που ζητούσε η Πυθία, σκέφτηκε κλείνοντας το θησαυρό του στην παλάμη. Η βέρα που είχε δώσει ο μπαμπάς στη μαμά ήταν το πιο δυνατό φυλαχτό.

Ο σκοπός του ταξιδιού εξακολουθούσε να παραμένει ιδιαίτερα αινιγματικός. Ίσως είχε σχέση με τους παράξενους εκείνους γιατρούς που δεν τους έβρισκες στα νοσοκομεία. Μήπως η θεία Μάρθα είχε αρχίσει να πιστεύει στα θαύματα; Αυτό το ταξίδι κι αν ήταν ιστορία της θείας Μάρθας, από τις πρώτες και καλύτερες.

Ο Τεό το μόνο που ήξερε ήταν ότι δεν είχε γιατρευτεί καθόλου, ότι ήταν ακόμα πολύ άρρωστος κι ότι απ' το ταξίδι αυτό όλοι περι-

μεναν πάρα πολλά. Το μόνο που καταλάβαινε ήταν πως αφού έτσι κι αλλιώς επρόκειτο να φύγει, καλύτερα να ταξίδευε παρέα με τη θεία Μάρθα παρά για τον άλλο κόσμο. Κι ακόμα γνώριζε καλά ότι στο Παρίσι θα έχυναν όλοι μαύρο δάκρυ ενώ εκείνος θα ξεδιάλυνε τα αινίγματά του.

Δεν μπορούσε να κλείσει μάτι όλη νύχτα. Τώρα που είχε το δαχτυλίδι, τι θα έλεγε η Πυθία στον υπολογιστή του; Πώς θα γλίσωνε απ' το Βασίλειο των Νεκρών, πώς θα κατάφερνε να μην πέσει πάνω στο φύλακα του Άδη, τον τρομακτικό σκελετό που τον έλεγαν Χάροντα;

Έτρεμε ακόμα όταν η θεία Μάρθα μισάνοιξε την πόρτα κι έχωσε το κεφάλι της στο δωμάτιό του.

«Θεία Μάρθα», της είπε με φωνή γεμάτη αγωνία, «θέλω να σε ρωτήσω κάτι: Θα πεθάνω;»

«Αυτό σου απαγορεύω να το λες, αγόρι μου», του απάντησε η θεία Μάρθα χαϊδεύοντας τα σγουρά του μαλλιά.

ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΤΗΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Τι σκληρός αποχωρισμός! Στο αεροδρόμιο, η Μελίνα δεν μπορούσε να συγκρατήσει τα δάκρυά της· ο Ζερόμ, που δεν την άφηνε από τα μάτια του, την κρατούσε απ' το μπράτσο για ν' αντέξει τη δοκιμασία. Ο Τεό δεν ήθελε και πολύ για να καταρρεύσει! Πρέπει όμως να πούμε ότι μάνα και γιος έδειχναν μεγάλη γενναιότητα, ταμπουρωμένοι κι οι δυο στη σιωπή τους, με τη γροθιά σφιγμένη μπροστά στο στόμα τους για να μην ξεσπάσουν σε αναφιλητά... Ευτυχώς η Φατού έσωσε την κατάσταση.

«Να μου φέρεις από κείνα τα σακουλάκια που δίνουν στα αεροπλάνα», πέταξε στον Τεό τινάζοντας τα κοιτιδάκια της. «Ξέρεις, αυτά που έχουν μέσα σοσονάκια και συναρμολογούμενες οδοντόβουρτσες. Τα θέλω όλα!»

«Μμμ... ναι», μουρμούρισε ο Τεό ρουφώντας τη μύτη του. «Τίποτε άλλο;»

«Σαπουνάκια μινιατούρες και σαμπουάν απ' τα ξενοδοχεία, δείγματα από αρώματα... Α, και τα μενού, σε παρακαλώ πολύ...»

«Έγινε. Θα σου τηλεφωνώ τακτικά...»

«Αυτό θα σου κοστίζει πέντε βαθμούς! Τώρα θα γίνω εγώ η Πυθία... Έλα, δώσ' μου ένα φιλάκι».

Μέσα στο αεροπλάνο, αφού καθάρισε τα πιατάκια με το φαγητό, η θεία Μάρθα έπεσε με τα μούτρα στις εφημερίδες της. Ο Τεό δοκίμασε όλα τα κουμπάκια στα μπράτσα του καθίσματος, αναβόσβησε το λαμπάκι πάνω απ' το κεφάλι του, σκούνησε κατά λάθος την αεροσυνόδό, έγειρε πίσω τη ράχη της καρέκλας του και πήρε έναν υπνάκο. Πότε πότε το κεφάλι του γλιστρούσε στον ώμο της θείας Μάρθας κι ευθύς ξυπνούσε και πεταγόταν. «Κοιμήσου, Τεό μου», μουρμούριζε εκείνη.

Η αγωνία, όμως, του έσφιγγε τόσο πολύ την καρδιά ώστε ο Τεό δεν μπορούσε πια ούτε ανάσα να πάρει. Σκέφτηκε την Ιερουσαλήμ

όπως την έβλεπαν συχνά στην τηλεόραση, με το χρυσό θόλο πίσω απ' την πλάτη του «ειδικού απεσταλμένου μας σε απευθείας σύνδεση». Και μετά, πέρα μακριά, κατάλευκα καμπαναριά και κόκκινες στέγες, τόσο γαλήνιες που ήταν σχεδόν αδύνατον να φανταστείς τη βία που μάστιζε αυτήν τη χώρα, τους εμπρησμούς, τις βόμβες. Κι όμως, ο ειδικός απεσταλμένος μιλούσε πάντα για απόπειρες δολοφονίας και διασκέψεις ειρήνης.

«Θεία Μάρθα, τι είναι αυτός ο χρυσός θόλος που δεσπόζει στην Ιερουσαλήμ;»

«Το Τέμενος του Ομάρ. Ένα απ' τα σπουδαιότερα ιερά μνημεία των μουσουλμάνων».

«Ναι, αλλά κι οι εβραίοι έχουν τη συναγωγή τους στην Ιερουσαλήμ! Είναι δηλαδή μικρότερη απ' το τζαμί;»

«Κατ' αρχάς το Τέμενος του Ομάρ δεν είναι τζαμί», τον διόρθωσε γελώντας η θεία Μάρθα, «κι έπειτα οι εβραίοι είχαν χτίσει το Ναό τους στην Ιερουσαλήμ αλλά καταστράφηκε πριν από πάρα πολλά χρόνια. Άκου δω, μην ξαναρχίσεις πάλι με τις ερωτήσεις σου και με συγχύσεις!»

«Πες μου τουλάχιστον, γιατί ξεκινάμε απ' την Ιερουσαλήμ;»

«Απ' όλες τις πόλεις του κόσμου», μουρμούρισε η θεία Μάρθα σοβαρά, «η Ιερουσαλήμ είναι η πιο ιερή. Η πιο μεγαλόπρεπη, η πιο συγκινητική και η πιο βασανισμένη. Για σκέψου λίγο! Στο λόφο της Ιερουσαλήμ ο βασιλιάς Σολομών, τον 8ο αιώνα προ Χριστού, είχε χτίσει το Ναό του μοναδικού Θεού· καταστράφηκε και ξαναχτίστηκε αρκετές φορές πριν τον ισοπεδώσουν οι Ρωμαίοι... Εκεί, στην Ιερουσαλήμ μπήκε ο Ιησούς για να κηρύξει τον Θείο Λόγο, ακολουθούμενος απ' τους πιστούς του που τον υποδέχθηκαν στρώνοντας κλαδιά δέντρων προς τιμή του επειδή ήταν ο γιος του Θεού που είχε γίνει άνθρωπος, πράγμα το οποίο θα μπορούσε να φανεί σαν τσαρλατανισμός. Εκεί, στην ιερή πόλη των εβραίων, τον συνέλαβαν, τον δίκασαν, τον σταύρωσαν σ' ένα ύψωμα και πάλι εκεί στην Ιερουσαλήμ αναστήθηκε... Και τέλος, σ' έναν ψηλό βράχο της Ιερουσαλήμ ο προφήτης Μωάμεθ εκσφενδονίστηκε απ' τη ράχη της φτερωτής φοράδας του στον ουρανό*! Σου φτάνουν αυτά, σκαθαράκι μου;»

* Η παρὰδοση για την ανάληψη του Μωάμεθ σχετίζεται με το «νυχτερινό ταξίδι» που αναφέρεται στο Κοράνιο (Σούρα 17). Σύμφωνα με τη Σού-

«Εγώ δεν ξέρω ούτε ποιος είναι αυτός ο βασιλιάς Σολομών», απάντησε ο Τεό με κακόμοιρο ύφος. «Ούτε πως ο Μωάμεθ είχε φτερωτή φοράδα! Δεν ξέρω τίποτε πια, θα μου στρίψει!»

«Τουλάχιστον ο Ιησούς ξέρεις ποιος είναι!»

«Αιμέ! Γεννήθηκε σ' ένα στάβλο ανάμεσα στο γαϊδουράκι και το βόδι, η μάνα του ήταν η Παρθένος Μαρία κι ο πατέρας του ο Ιωσήφ ο ξυλουργός, μόνο που πραγματικός του πατέρας ήταν ο Θεός. Τα υπόλοιπα, πανεύκολα: πέθανε, αναστήθηκε κι ύστερα πήρε δρόμο για τον ουρανό».

«Πήρε δρόμο!» έκανε αγανακτισμένη η θεία Μάρθα. «Ο Ιησούς αναλήφθηκε στους ουρανούς. Πρόσεχε πώς μιλάς, σε παρακαλώ! Εξάλλου η μέρα αυτή ονομάζεται της Αναλήψεως».

«Αν κατάλαβα σωστά, έχουμε δύο ως τώρα που αναλήφθηκαν», παρατήρησε ο Τεό. «Τον Ιησού και τον Μωάμεθ. Κι απ' την πλευρά των εβραίων;»

«Κανέναν. Οι εβραίοι έχουν προγόνους ιδρυτές, βασιλείς, προφήτες, ήρωες, μάρτυρες και πολέμαρχους αλλά κανείς τους δεν ανέβηκε στον ουρανό. Να συναντήσουν το Θεό; Μα αυτό είναι αδύνατον! Αφού δεν έχουν καν το δικαίωμα να τον αντικρίσουν καταπρόσωπο!»

«Α, ναι; Και τότε τι κάνουν;»

«Τον ακούν. Στην Ιερουσαλήμ, ο Θεός μιλάει σε πολλές γλώσσες. Στα εβραϊκά των ιουδαίων, στα αραβικά των μουσουλμάνων, στα αρμενικά και στα ελληνικά των χριστιανών... Κάποιες φορές δυσκολεύονται να τον ακούσουν γιατί οι άνθρωποι είναι περηφάνοι στ' αυτιά και φλυαρούν πολύ. Συχνά, εξαιτίας της διαφοράς των γλωσσών τους, δεν μπορούν να συνεννοηθούν και σκοτώνονται μεταξύ τους. Ξέρεις την ιστορία του Πύργου της Βαβέλ;»

«Κάτι λίγα», της αποκρίθηκε. «Οι άνθρωποι έβαλαν σκοπό να χτίσουν έναν πύργο που θα 'φτανε ως τον ουρανό, τόσο ψηλό ώστε ο Θεός θύμωσε. Γιατί δεν του άρεσαν κάτι τέτοια... Τέλος πάντων, μπήκε στη μέση για να σταματήσει τη δουλειά».

«Πολύ απλά επινόησε τις γλώσσες του κόσμου. Μέχρι τότε μιλούσαν όλοι την ίδια γλώσσα κι έτσι καταλαβαίνονταν μια χαρά με-

ρα (κεφάλαιο) αυτή, μέσα σ' ένα βράδυ ο Μωάμεθ «ανηρπάγη» από τη Μέκκα στην Ιερουσαλήμ και αντίστροφα. Το θέμα αυτό ήταν πολύ αγαπητό στους καλλιτέχνες μουσουλμάνους που ζωγράφιζαν μινιατούρες. (Α.Κ.)

ταξύ τους. Θέλησαν όμως να τα βάλουν με το Θεό! Ο Θεός, λοιπόν, τους τιμώρησε. Ευθύς ο καθένας τους άρχισε να μιλάει διαφορετική γλώσσα. Ώσπου να πεις κρεμμύδι! Κι όταν συνέχισαν να χτίζουν το γιγάντιο οικοδόμημά τους, ήταν αδύνατον πια να συνεννοηθούν κι έτσι όλα έμειναν στη μέση».

«Δηλαδή η Ιερουσαλήμ είναι ο Πύργος της Βαβέλ;» ρώτησε ο Τεό.

«Και το κέντρο του κόσμου επίσης, ο τόπος όπου πλάστηκε ο Αδάμ, ο πατέρας όλων μας, το μέρος όπου όλοι οι άνεμοι, πριν φυσήξουν πάνω στη γη, έρχονται για να υποκλιθούν μπροστά στη Θεϊκή Παρουσία... Μ' έχεις ακούσει συχνά να λέω πως δεν πιστεύω στο Θεό, έτσι δεν είναι; Ε, λοιπόν, στα υψώματα της Ιερουσαλήμ όλα είναι διαφορετικά. Οι τρεις αυτές θρησκείες που η καθεμιά τους εκφράζει με τόση δύναμη την αγάπη προς το Θεό, η πνοή αυτή του μεγαλείου που πλανιέται πάνω από τις αρχαίες εκείνες πέτρες, τα στόματα που προσεύχονται όλα μαζί και χωριστά...»

«Τα χέρια που βάζουν τις βόμβες και πυροβολούν με αυτόματα...» πρόσθεσε ο Τεό. «Αν υπάρχει Θεός, γιατί κάθεται με σταυρωμένα χέρια; Δε θα μπορούσε να τους σταματήσει;»

«Φαίνεται πως ο κόσμος δεν είναι ακόμα έτοιμος. Αν ήμασταν ώριμοι για να δεχτούμε την ειρήνη, μας λένε ότι ο Θεός θα τακτοποιούσε το ζήτημα αμέσως».

«Αυτό δε λέει τίποτε», παρατήρησε ο Τεό. «Αν ούτε ο ίδιος ξέρει πώς να φέρει την ειρήνη, τότε πώς μπορούμε ν' αποδείξουμε ότι ο Θεός υπάρχει;»

«Δε θα πάψεις να κάνεις αυτήν την ερώτηση; Σε προειδοποιώ, δεν υπάρχει απάντηση...»

«Η ύπαρξη του Θεού, ένα ερώτημα χωρίς απάντηση;» είπε γελώντας ο Τεό. «Είναι γελοίο! Και τότε πώς γίνεται τόσα εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο να πιστεύουν στο Θεό; Πρέπει οπωσδήποτε να υπάρχει κάποιος λόγος!»

Η θεία Μάρθα έβγαλε ένα βαθύ ανασπεναγμό και σώπασε. Το αεροπλάνο πετούσε πάνω απ' τη Μεσόγειο. Απ' το παραθυράκι, ο Τεό έβλεπε τα νησιά που δε γνώριζε τα ονόματά τους. Ο ουρανός είχε ένα χρώμα ανοιχτογάλαζο και φαινόταν τόσο κοντινός, τόσο γαλήνιος ώστε ο Τεό ήθελε να βυθιστεί μέσα του.

«Αν υπάρχει Θεός», ψιθύρισε, «δε βλέπω το λόγο να πεθάνω. Αλλιώς πάει να πει ότι δεν είναι και τόσο παντοδύναμος, έτσι, θεία Μάρθα;»

Εβραίοι, χριστιανοί και μουσουλμάνοι

Το αεροπλάνο θα προσγειωνόταν στο Διεθνές Αεροδρόμιο Δαβίδ μπεν Γκουριόν, όχι πολύ μακριά απ' το Τελ Αβίβ. Η θεία Μάρθα τον είχε προετοιμάσει: οι έλεγχοι ασφαλείας ήταν εξαιρετικά αυστηροί. Ερευνούσαν εξονυχιστικά τις αποσκευές.

Μόλις πέρασε τον έλεγχο της αστυνομίας, η θεία Μάρθα είδε έναν κοστουμαρισμένο νεαρό.

«Χου χου!» φώναξε γνέφοντάς του με το χέρι.

«Αγαπητή Μάρθα», μουρμούρισε ο νεαρός και υποκλίθηκε.

«Καλέ μου φίλε, τι ευγενικό από μέρους σας να έρθετε να μας πάρετε!» είπε η θεία Μάρθα με κάπως υπερβολική αβρότητα. «Από δω ο ανιψιός μου ο Τεό. Τεό, ο γενικός πρόξενος της Γαλλίας στην Ιερουσαλήμ».

«Μέρα», ψέλλισε ο Τεό, απορώντας τι παραπάνω έχει ένας γενικός πρόξενος από έναν απλό.

Η επίσημη λιμουζίνα τους περίμενε μαζί με τον οδηγό. Η θεία Μάρθα βούλιαξε στο πίσω κάθισμα· ο Τεό εγκαταστάθηκε στη θέση του συνοδηγού. Ο οδηγός έβαλε μπρος τη μηχανή και ξεκίνησε για την Ιερουσαλήμ.

«Εξακολουθεί να είναι θωρακισμένο το αμάξι σας, υποθέτω;» ρώτησε αδιάκριτα η θεία Μάρθα.

Θωρακισμένη λιμουζίνα, όπως στις ταινίες! Ο Τεό δεν πίστευε στ' αυτιά του.

«Ας ελπίσουμε ότι κάποια μέρα αυτό το μέτρο θα καταστεί άχρηστο», αποκρίθηκε ο πρόξενος. «Αλλά, ξέρετε, από τότε που έγιναν οι πρώτες απόπειρες, είμαστε προσεκτικοί. Οι Παλαιστίνιοι ζουν μέσα σε μια διαρκή ένταση και οι τηρητές του νόμου κάθε άλλο παρά εφησυχάζουν...»

«Ποιοι είναι οι τηρητές του νόμου;» μπήκε στη μέση ο Τεό, όσο πιο ευγενικά μπορούσε.

«Τεό! Δε διακόπτουν τις σπουδαίες προσωπικότητες!» αναφώνησε η θεία Μάρθα. «Μιας όμως και σας έχω μιλήσει για το ταξίδι μας, θα μπορούσατε ίσως να του απαντήσετε, φίλτατε...»

«Διάβολε», έκανε ο πρόξενος. «Θα προσπαθήσω. Εδώ, νεαρό μου, βρισκόμαστε στο Κράτος του Ισραήλ. Στη μεγάλη τους πλειονότητα, οι πολίτες είναι ιουδαίοι και ο ιουδαϊσμός είναι η επίσημη θρησκεία της χώρας».

«Όπως σ' εμάς ο καθολικισμός», τον έκοψε ο Τεό.

«Περίπου», απάντησε ο πρόξενος. «Στη Γαλλία, το Σύνταγμα της Δημοκρατίας σέβεται εξίσου όλες τις θρησκείες κι ο καθολικισμός είναι απλώς εκείνη με τους περισσότερους οπαδούς. Εδώ, στο Ισραήλ, δεν υπάρχει Σύνταγμα. Ο ιουδαϊσμός είναι η επίσημη θρησκεία του κράτους αλλά οι υπόλοιπες θρησκείες είναι απολύτως επιτρεπτές».

«Δεν καταλαβαίνω», τον διέκοψε πάλι ο Τεό. «Σ' εμάς, η θρησκεία δεν έχει καμιά σχέση με την κυβέρνηση, έτσι δεν είναι; Δηλαδή στο Ισραήλ δε συμβαίνει το ίδιο;»

«Όχι ακριβώς», είπε ο πρόξενος. «Οι νόμοι του ιουδαϊσμού εφαρμόζονται πάρα πολύ αυστηρά. Θα σας δώσω ένα παράδειγμα: στη Γαλλία δεν εργαζόμαστε την Κυριακή επειδή είναι η ημέρα της ανάστασης του Χριστού για τους καθολικούς αλλά και διότι ο καθένας πρέπει να ξεκουράζεται μία ημέρα τουλάχιστον».

«Το σαββατοκύριακο», πετάχτηκε ο Τεό. «Είναι ιερό δηλαδή!»

«Στο Ισραήλ όμως, κάθε δραστηριότητα παύει την Παρασκευή με τη δύση του ηλίου έως το Σάββατο το βράδυ την ίδια ώρα. Είναι η ιερή ημέρα του Σαμπάτ κι εδώ δεν αστειεύονται... Οι τηρητές του νόμου, δηλαδή οι εβραίοι που εφαρμόζουν τον ιουδαϊκό νόμο κατά γράμμα, θέλουν να τηρούν τις θρησκευτικές αρχές σύμφωνα με τις οποίες, κατά τη διάρκεια του Σαμπάτ, ο ιουδαίος αφιερώνεται στην προσευχή χωρίς να έχει το δικαίωμα ν' ανάψει φωτιά ή το ηλεκτρικό, να μαγειρέψει ή να πάρει το ασανσέρ. Η επιτήρηση είναι ιδιαίτερα αυστηρή, ωστόσο πρέπει να προσθέσω ότι πολλοί ισραηλίτες είναι απλώς λαϊκοί».

«Δηλαδή άθεοι;» ρώτησε ο Τεό.

«Ο ανιψιός σας είναι πανέξυπνος, αγαπητή Μάρθα», είπε ο πρόξενος. «Υπάρχει όμως μεγάλη διαφορά ανάμεσα στην αθεΐα και το να είσαι λαϊκός, νεαρέ μου. “Άθεος” σημαίνει να μην πιστεύεις στο Θεό ενώ “λαϊκός” ονομάζεται εκείνος που σέβεται τους πολιτικούς νόμους της πατρίδας του και δεν ανακατεύει τη θρησκεία σε ό,τι κι αν κάνει. Μπορεί κανείς να είναι καθολικός αλλά ταυτόχρονα και λαϊκός, εβραίος και συνάμα λαϊκός, προτεστάντης κι όμως λαϊκός...»

«Μουσουλμάνος και συγχρόνως λαϊκός επίσης;» ρώτησε ο Τεό.

«Ο Τεό έχει μια φιλεναδίτσα Σενεγαλέζα», εξήγησε η θεία Μάρθα. «Συνεχίστε όμως για τους φανατικούς».

«Ο ιουδαϊσμός, όπως σας έλεγα, είναι η επίσημη θρησκεία του Κράτους του Ισραήλ αλλά δεν τον τηρούν όλοι οι πολίτες με τον ίδιο

τρόπο. Ορισμένοι αρχούνται στο να πιστεύουν στο Θεό των εβραίων και ν' ακολουθούν τις εντολές Του, άλλοι είναι άθαιοι, άλλοι πάλι είναι υπερβολικά ευσεβείς. Αυτοί οι τελευταίοι είναι οι τηρητές του νόμου. Η ιδεολογία τους είναι πολύ απλή: εφόσον υπάρχει έστω κι ένας εβραίος πάνω στη γη που δεν τηρεί την αργία του Σαμπάτ, ο Μεσσίας δε θα μπορέσει να σώσει τον κόσμο. Να γιατί οι τηρητές του νόμου απαιτούν την αμείλικτη εφαρμογή των κανόνων. Σε γενικές γραμμές αναγνωρίζονται από τη γενειάδα τους και τα στρογγυλά σκουφάκια που φορούν στο κεφάλι, τα *πλεχτά κιπά*.

«Και τι είναι αυτά;» ρώτησε ο Τεό.

«Σύμφωνα με το έθιμο, ο ιουδαίος πρέπει να έχει το κεφάλι του καλυμμένο ενώπιον του Θεού. Κατά κανόνα φορούν το *κιπά*, καμιά φορά μαύρο καπέλο ή γούνινο σκούφο».

«Μα αυτοί οι τηρητές του νόμου τηρούν τους νόμους περισσότερο από τους υπόλοιπους;»

«Ακολουθούν βέβαια τη θρησκεία τους με τον αυστηρότερο τρόπο αλλά κυρίως πολλοί απ' αυτούς ονειρεύονται το Μεγάλο Ισραήλ», αναστέναξε ο πρόξενος. «“Τηρητής του νόμου” ήταν κι αυτός που δολοφόνησε τον Γιτζάκ Ράμπιν, για παράδειγμα, επειδή εκείνος ήθελε να υπογράψει συνθήκη ειρήνης με τους Παλαιστίνιους».

«Που είναι όλοι τους μουσουλμάνοι τρομοκράτες», είπε ο Τεό. «Αυτό το ξέρω καλά».

«Λες ό,τι σου κατέβει!» αγανάκτησε η θεία Μάρθα. «Πρώτον, οι μουσουλμάνοι τρομοκράτες δεν εκπροσωπούν συλλήβδην όλους τους Παλαιστίνιους. Δεύτερον, αυτοί οι Παλαιστίνιοι εξτρεμιστές μοιάζουν σαν δυο σταγόνες νερό με τους τηρητές του νόμου της άλλης πλευράς: δε θέλουν τη συμφιλίωση. Και τέλος, Τεό, αν υπάρχουν Παλαιστίνιοι μουσουλμάνοι, υπάρχουν επίσης και Παλαιστίνιοι χριστιανοί».

«Για μια στιγμή», έκανε ο Τεό. «Παλαιστίνιοι χριστιανοί; Για περιμένετε... Εδώ, στην αρχή, υπήρχαν οι εβραίοι. Σωστά;»

«Εξαργατάται ποια αρχή εννοείς», μουρμούρισε η θεία Μάρθα. «Στην αρχή υπήρχαν οι Χαναναίοι οι οποίοι λάτρευαν, στην κοιλάδα της Γέεννας, τους θεούς και τις θεές στους οποίους έκαναν θυσίες για να φέρουν τη βροχή, να ποτιστεί η γη και να έχουν καλές σοδειές. Κάποιοι μάλιστα βεβαιώνουν ότι οι Χαναναίοι θυσίαζαν τα ίδια τους τα παιδιά...»

«Τι!» την έκοψε ο Τεό. «Τα παιδιά τους ζωντανά;»

«Πρόσεξε όμως! Δεν είχε όλος ο κόσμος τις ίδιες ιδέες», του αποκρίθηκε εκείνη. «Εν πάση περιπτώσει, οι ειδωλολάτρες Χαναναίοι συμμαχίσαν με τον ολιγάριθμο λαό των εβραίων, οι οποίοι λάτρευαν έναν και μοναδικό θεό που απαγορευόταν να προφέρουν το όνομά του. Έλεγαν μόνο τα αρχικά του: YHWH, Γιαχβέ».

«Ναι!» φώναξε ο Τεό. «“He who does not have a name”: Αυτός που δεν έχει όνομα. Το είδα στην ταινία. Τότε που μία βάτος πιάνει φωτιά μπροστά στα μάτια του Μωυσή. Το έχω δει το έργο αυτό, με τον Τσάρλτον Ήστον και τον Γιουλ Μπρίνερ. Οι Δέκα Εντολές του Σέσιλ Μπ. ντε Μιλ, 1956».

«Τι ανεξάντλητη πηγή γνώσεων!» θαύμασε ο πρόξενος. «Μα εσείς, Τεό, είστε παντογνώστης...»

«Λοιπόν», συνέχισε ο Τεό, «οι εβραίοι έκαναν την ανοησία να παραβούν τις εντολές κι ύστερα βρέθηκαν σκλάβοι στην Αίγυπτο...»

«Έτυχε απλώς να παραβούν τις εντολές», διόρθωσε ο πρόξενος. «Ο Θεός τους τιμώρησε πολύ σκληρά. Βλέπετε, οι σχέσεις ανάμεσα στους εβραίους και το Θεό δεν είναι πάντα απαλλαγμένες από τη βιαιότητα. Ο Θεός οργίζεται συχνά με το λαό του...»

«Ο Θεός όμως έδωσε ένα χεράκι όποτε τον χρειάστηκαν!» πετάχτηκε ο Τεό. «Την ώρα που ο Μωυσής αποφασίζει να τους βγάλει από την Αίγυπτο... Το ραβδί μεταμορφώνεται σε φίδι, κι από τον ουρανό πέφτει το πράσινο μίasma και σέρνεται στους δρόμους, σκέτη ψυχεδέλεια! Και μετά ήρθαν εδώ. Καλά τα λέω;»

«Ήρθαν, ξανάφυγαν, ξαναήρθαν...» αποκρίθηκε ο πρόξενος. «Τους εξόρισε στη Βαβυλώνα ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ κι ύστερα τους κυνήγησαν οι Ρωμαίοι μετά την πτώση του Ναού...»

«Θα δούμε το Ναό;» ρώτησε κατενθουσιασμένος ο Τεό.

«Όχι, γιατί εκείνη την εποχή καταστράφηκε ολοσχερώς. Τότε λοιπόν, όταν ισοπεδώθηκε ο Ναός του, ο εβραϊκός λαός, διωγμένος από την πατρίδα του, έμεινε εξόριστος για πάρα πολλά χρόνια σε όλα τα μέρη της Γης. Στην αρχή στην Ελλάδα και την Αίγυπτο, ύστερα στο Μαγκρέμπ, στην Ισπανία, στην Ιταλία, στη Ρωσία, στην Πολωνία, στην Ινδία, στην Κίνα... Έπειτα στην Αμερική, Βόρεια και Νότια, στην Αφρική, με το πέρασμα των αιώνων, κυριολεκτικά παντού. Και ποτέ δεν έπαψαν να τους κατατρέχουν, κυρίως ανάμεσα στα 1933 και...»

«Ξέρω», τον διέκοψε ο Τεό. «Μας τα είπαν στο σχολείο. Το Σοά, στη διάρκεια του τελευταίου πολέμου. Πώς ανέχτηκε τέτοιο πράγμα όλος ο κόσμος, δε θα το καταλάβω ποτέ».

«Κανέννας δεν το έχει καταλάβει ακόμα, Τεό», είπε η θεία Μάρθα.

«Και τέλος», συνέχισε ο πρόξενος, «εφόσον αυτή η γη τους ανήκε κάποτε, η Διεθνής Κοινότητα αποφάσισε να παραχωρήσει στους εβραίους τη χώρα τους, η οποία έγινε Κράτος του Ισραήλ το 1948, για χάρη των εκατομμυρίων εβραίων που σφαγιάστηκαν απ' τους ναζί».

«Έτσι έπρεπε να γίνει!» φώναξε ο Τεό.

«Μόνο που η γη αυτή είχε κατοικηθεί από Παλαιστίνιους, πολλοί από τους οποίους εξορίστηκαν τώρα με τη σειρά τους... Έγιναν πόλεμοι, ανακωχές, εξεγέρσεις, επαναστάσεις, κι είχαμε καμιάνα αυτοκτονία, πιτσιρίκια να πετούν πέτρες, αιματηρές ανταρσίες και διαπραγματεύσεις... Σήμερα, οι Ισραηλινοί και οι Παλαιστίνιοι βρίσκονται καθ' οδόν προς τη συμφιλίωση αλλά κι από τις δυο πλευρές δεν είναι εύκολο να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο. Από τους Παλαιστίνιους, οι εξτρεμιστές διαφωνούν ριζικά κι από τους εβραίους οι οπαδοί του Μεγάλου Ισραήλ, λαϊκοί ή τηρητές του νόμου, αντιτίθενται».

«Ναι, αλλά δεν καταλαβαίνω το λόγο», είπε ο Τεό. «Τόσο πολύ τους πειράζει να μοιραστούν τη γη;»

«Βέβαια», απάντησε ο πρόξενος. «Για τους εβραίους τηρητές του νόμου, ο τόπος αυτός ανήκει μόνο στους ιουδαίους, όπως είναι γραμμένο στη Βίβλο».

«Δεν κατάλαβα όμως ακόμα από πού ξεφύτρωσαν οι χριστιανοί Παλαιστίνιοι», παρατήρησε ο Τεό.

«Άντε λοιπόν, σκέψου», έκανε η θεία Μάρθα μέσ' απ' τα δόνια της.

Με επίσημο ύφος, ο Τεό βάλθηκε ν' ανασκαλεύει τη μνήμη του. Οι χριστιανοί πιστεύουν στον Χριστό κι ο Χριστός είχε γεννηθεί...

«Το βρήκα!» ξεφώνισε. «Ο Χριστός γεννήθηκε στην Παλαιστίνη και πέθανε στην Ιερουσαλήμ. Η Παλαιστίνη ανήκει επίσης και στους χριστιανούς».

«Επίσης», αποκρίθηκε η θεία Μάρθα. «Όλα τα λέει αυτή η λεξούλα, “επίσης”».

«Όπως ανήκει επίσης και στους μουσουλμάνους», συνέχισε σκεφτικός το συλλογισμό ο πρόξενος.

Το αυτοκίνητο κατευθυνόταν προς την Ιερουσαλήμ περνώντας μέσ' από τους λόφους. Πότε πότε τους προσπερνούσε κάποιο μεγάλο τζιπ με ένοπλους στρατιώτες. Ο ήλιος έλαμπε πάνω απ' τα ρόδινα χωριουδάκια και τα κατάφυτα υψώματα.

«Πόλη τρεις φορές ιερή», μουρμούρισε ο πρόξενος. «Γερουσα-

λάγμι, ιερή για τους εβραίους. Ιερουσόλυμα, άγιοι τόποι των χριστιανών. Αλ Κοντς, ιερή πόλη για τους μουσουλμάνους».

«Ιερή για τους εβραίους, το καταλαβαίνω», είπε ο Τεό. «Για τους χριστιανούς, πάει καλά. Για τους μουσουλμάνους όμως;»

«Υπομονή», αποκρίθηκε η θεία Μάρθα.

«Εδώ δεν έγιναν και κάποιες Σταυροφορίες, αν θυμάμαι καλά;» ρώτησε διστακτικά ο Τεό.

«Φυσικά», συμφώνησε ο πρόξενος. «Την εποχή που οι μουσουλμάνοι είχαν στην κατοχή τους την Ιερουσαλήμ, οι δυο πλευρές είχαν πολεμήσει πολύ για τον τάφο του Χριστού, τον Πανάγιο Τάφο. Με αρχηγό τον Γοδεφρείδο ντε Μπουγιόν, οι δεκαπέντε χιλιάδες σταυροφόροι επιτέθηκαν στην Ιερουσαλήμ για ν' αποκαταστήσουν το χριστιανισμό στους Αγίους Τόπους – θρηνούν από χαρά αλλά κατασφάζουν τον κόσμο... Αυτό έγινε στις 15 Ιουλίου του 1099, μια φρικτή νύχτα για την Ιερουσαλήμ. Οι χριστιανοί σταυροφόροι εξολόθρευσαν τους μουσουλμάνους κατά δεκάδες χιλιάδες, έκαψαν τους εβραίους που ήταν κλεισμένοι στις συναγωγές τους και ξέπλυναν ευσεβέστατα τα χέρια τους με το αίμα των εχθρών τους».

«Κοίταξε κάτι πράγματα», μπήκε στη μέση ο Τεό. «Οι χριστιανοί!»

«Α, όμως κατόπιν φόρεσαν πεντακάθαρα λευκά ράσα κι ακολούθησαν ξυπόλυτοι τα χνάρια του Ιησού! Η κυριαρχία των χριστιανών κράτησε μέχρι που ο μεγάλος μουσουλμάνος αρχηγός Σαλαδίνος κατέκτησε ξανά την Ιερουσαλήμ, στα 1187. Αντίθετα όμως απ' τους σταυροφόρους, αυτός δεν πείραξε τις εκκλησίες κι έδωσε άδεια στους εβραίους να επιστρέψουν... Τι μάχες γύρω από τον Πανάγιο Τάφο!»

«Περίεργο», είπε ο Τεό. «Γιατί, λογικά, αυτός ο τάφος δεν έχει τίποτε μέσα. Αλλιώς ο Χριστός δεν πρέπει ν' αναστήθηκε».

«Αυτό ακριβώς λένε οι εβραίοι κι οι μουσουλμάνοι», πρόσθεσε ο πρόξενος. «Ότι δεν ήταν θεός αλλά ένας απλός προφήτης σαν αυτούς που είχαν παρουσιαστεί μερικά χρόνια πριν. Ένας προφήτης είναι ήδη κάτι πολύ σημαντικό στα μάτια τους. Αλλά στην Ιερουσαλήμ δεν υπάρχει μόνον ο τάφος του Χριστού, ξέρετε. Υπάρχει ακόμα το Τέμενος του Ομάρ, ένα από τα πιο ιερά μνημεία των μουσουλμάνων... Και το Τείχος των Δακρύων, όπου έρχονται οι εβραίοι και κλαίνε μπροστά σ' ό,τι έχει απομείνει απ' τον καταστρεμμένο Ναό τους».

«Τους έχω δει στην τηλεόραση», είπε ο Τεό. «Βάζουν μέσα στο τείχος χαρτάκια με ευχές».

«Του χρόνου στην Ιερουσαλήμ», δήλωσε με επισημότητα η θεία Μάρθα. «Όλοι οι εξόριστοι εβραίοι έχουν προφέρει αυτή τη φράση την ημέρα του Πάσχα».

«Δηλαδή το γιορτάζουν κι αυτοί το Πάσχα;» απόρησε ο Τεό. «Ότι δε δουλεύουν το Σάββατο, το είχα μάθει στο σχολείο. Αλλά να γιορτάζουν το Πάσχα!»

«Μόνο που δεν πρόκειται για το ίδιο Πάσχα», απάντησε η θεία Μάρθα.

Δυο γιορτές του Πάσχα και μερικοί Μεσσίες

Δεν επρόκειτο καθόλου για το ίδιο Πάσχα.

Οι εβραίοι το γιόρταζαν σε ανάμνηση της εφιαλτικής νύχτας κατά την οποία είχαν φύγει απ' την Αίγυπτο, όπου είχαν μείνει για πολύ καιρό σκλάβοι του φαραώ.

Οι χριστιανοί το γιόρταζαν τιμώντας τη θαυμαστή εκείνη μέρα οπότε ο Ιησούς, ο οποίος είχε σταυρωθεί τρεις μέρες πριν, αναστήθηκε.

Το εβραϊκό Πάσχα περιελάμβανε ένα συγκεκριμένο γεύμα, το οποίο έτρωγαν ξαπλωμένοι αναπαντικά: ένα αρνί αρσενικό ψημένο στη φωτιά, με πικρά χόρτα και ψωμί χωρίς προζύμι.

«Αζυμο ψωμί», πετάχτηκε με καμάρι ο Τεό. «Φέρνει ο μπαμπάς στο σπίτι».

Το χριστιανικό Πάσχα τώρα ήταν γιορτή χαράς και το τιμούσαν με μια μεγαλόπρεπη λειτουργία ενώ οι καμπάνες χτυπούσαν χαρμόσυνα: νωρίς το πρωί, όπως ήταν το έθιμο, οι καμπάνες επέστρεφαν από τη Ρώμη όπου τις είχαν στείλει τρεις μέρες πριν, σε ένδειξη πένθους, μεταφορικά βεβαίως.

«Ναι, αλλά τελικά αυτό δεν είναι παρά ένα έθιμο και τίποτε άλλο», είπε η θεία Μάρθα. «Γιατί στην Καινή Διαθήκη δεν αναφέρονται πουθενά καμπάνες».

Έπρεπε όμως να τα εξηγήσουν όλα αυτά. Ο πρόξενος σήκωσε ψηλά τα χέρια κι η θεία Μάρθα ανέλαβε να δώσει τις υπόλοιπες διευκρινίσεις. Η νύχτα του Πάσχα υπήρξε τρομερή στην Αίγυπτο, όχι για τους εβραίους αλλά για τους Αιγύπτιους. Γιατί, προκειμένου να καταφέρει να φύγουν απ' τον τόπο αυτό όπου οι εβραίοι περνούσαν του κόσμου τα μαρτυρία, ο Μωυσής καταράστηκε το φαραώ και

την Αίγυπτό του, την οποία άρχισαν να μαστίζουν κάθε είδους πληγές που ο Τεό τις θυμόταν πολύ καλά, χάρη στην ταινία: σύννεφα ακρίδων, ποταμοί αίματος, λοιμός που θέρισε τη χώρα και τέλος η χειρότερη, η πιο φορική. Μόλις ξημέρωσε, με τις πρώτες αχτίδες του ήλιου, όλα τα πρωτότοκα μωρά των Αιγυπτίων πέθαναν, μέχρι κι ο γιος του φαράω. Να γιατί οι εβραίοι γιόρταζαν το πασχαλινό τους γεύμα σε ανάμνηση της νύχτας εκείνης πριν απ' τη λύτρωσή τους. Ήταν έτοιμοι για τη φυγή, όρθιοι και με τα σανδάλια στα πόδια. Δεν είχαν τον καιρό ν' αφήσουν να φουσκώσει το ζυμάρι για το ψωμί, γι' αυτό και τώρα το έψηναν χωρίς προζύμι και μαγιά, και το ψωμί που έφτιαχναν ήταν πολύ λεπτό και τραγανό, χωρίς κόρα ούτε ψίχα. Όσο για τα χόρτα, αυτά είχαν την πικράδα της σκλαβιάς που έπαιρνε τέλος. Οδηγημένοι από τον Μωυσή, οι εβραίοι έφυγαν από την Αίγυπτο τα χαράματα. Κι ύστερα ο φαράώ βάλθηκε να τους προφτάσει.

«Το θυμάμαι», είπε ο Τεό. «Ο Μωυσής χώρισε τη θάλασσα στα δυο, οι εβραίοι πέρασαν ανάμεσα απ' τα κύματα, κι όταν ο στρατός του φαράω έκανε να τους κυνηγήσει, τα νερά ενώθηκαν ξανά. Την πάτησαν».

Κι ο Χριστός είχε πεθάνει πάνω στο σταυρό στην Ιερουσαλήμ επειδή οι εβραίοι τον θεωρούσαν απατεώνα και επικίνδυνο για τον ιουδαϊσμό. Ισχυριζόταν πως είναι γιος του Θεού, πράγμα απαράδεκτο για τους εβραίους. Κανείς δεν μπορούσε να είναι γιος του Θεού. Ο Θεός ήταν απρόσωπος και ασώματος, και φυσικά δεν είχε οικογένεια. Το χειρότερο ήταν ότι μερικοί εκλάμβαναν τον Ιησού ως τον Μεσσία, το λυτρωτή που είχε φανερώσει ο Θεός στους προφήτες του και θα έφερνε τη σωτηρία στον κόσμο. Κάποιοι προφήτες βέβαια είχαν προβλέψει ότι μια μέρα θα ερχόταν ο Μεσσίας αλλά όχι πια κι αυτός ο φτωχός νεαρός, γιος ξυλουργού, αυτός ο ασήμαντος που ερχόταν να παρουσιαστεί ως γιος του Θεού! Μια και δυο λοιπόν, οι εβραίοι απαιτούν απ' τους Ρωμαίους να τους απαλλάξουν απ' τον ενοχλητικό Ιησού, το γιο της Μαρίας και του Ιωσήφ του ξυλουργού.

Οι Ρωμαίοι εκείνο τον καιρό είχαν στην κατοχή τους την Παλαιστίνη. Θεωρητικά δεν ανακατεύονταν στις θρησκευτικές υποθέσεις, εκτός κι αν το εβραϊκό ιερατείο τους ζητούσε ν' αποκαταστήσουν την απειλούμενη τάξη. Ο εβραϊκός κλήρος λοιπόν, με επικεφαλής τον αρχιερέα Καϊάφα, κατηγορούσε τον Ιησού ότι έσπερνε την αναρχία στη χώρα αφήνοντας να τον αποκαλούν «Βασιλιά των Ιουδαίων», πράγμα το οποίο ήταν εντελώς αναληθές. Όμως ο Καϊάφας είχε ένα σημαντικό

επιχείρημα: διότι την εποχή εκείνη, ο μοναδικός εν ενεργεία βασιλιάς των Ιουδαίων ήταν ο αυτοκράτορας Τιβέριος, ο Ρωμαίος. Προφανώς, η ρωμαϊκή κυβέρνηση δεν πείστηκε για την ενοχή του κατηγορουμένου, ενός ακίνδυνου αμφισβητή. Και όμως, ο Ρωμαίος διοικητής ήταν εκείνος που καταδίκασε τον Ιησού σε σταύρωση. Έπλυνε όμως με επισημότητα τα χέρια του πριν απαγγείλει την καταδικαστική απόφαση, για να δείξει ότι δεν υποστήριζε αυτή την αδικία.

«Αυτός ο τύπος μήπως είναι ο Πόντιος Πιλάτος;» ρώτησε ο Τεό. «Γιατί ο μπαμπάς λέει καμιά φορά: “Νίπτω τας χείρας μου σαν τον Πόντιο Πιλάτο”».

Οπότε, για πολιτικούς λόγους, ο Ιησούς καταδικάστηκε σε θάνατο επί του σταυρού και δεν υπερασπίστηκε καθόλου τον εαυτό του. Τον μαστίγωσαν δημοσίως, τον εξευτέλισαν φορώντας του για στέμμα στο κεφάλι ένα στεφάνι από αγκάθια πολύ αιχμηρά, τον έβαλαν να κουβαλήσει στην πλάτη του το κύριο στέλεχος του σταυρού του σ' όλη τη διαδρομή απ' το μονοπάτι που οδηγούσε στο λεγόμενο «Κρανίου Τόπο», τον Γολγοθά, όπου επρόκειτο να θανατωθεί. Κρεμασμένοι από τα χέρια, με τα πόδια δεμένα το ένα πάνω στο άλλο, οι κατάδικοι θ' αργοπέθαιναν με τρόπο βάνουσο και μαρτυρικό: τους έσπαζαν τα καλάμια των ποδιών κι έτσι το σώμα τους δε στηριζόταν πια πουθενά, οι πνεύμονές τους συνθλίβονταν από το βάρος, δεν μπορούσαν να πάρουν ανάσα και πέθαιναν από ασφυξία. Ο «Βασιλεύς των Ιουδαίων» είχε δικαίωμα σε μια ειδική μεταχείριση: δεν του έσπασαν τις γάμπες αλλά του άρρωσαν πάνω στο ξύλο του σταυρού τους καρπούς και τα πέλματα που άρχισαν να αιμορραγούν. Το κεφάλι του αιμορραγούσε κι αυτό απ' τα αγκάθια του στέμματος. Έχοντας δεξιά κι αριστερά του δυο ληστές καταδικασμένους στην ίδια τιμωρία, ο Ιησούς πέθανε πριν απ' αυτούς βγάζοντας μια τρομερή κραυγή. Μόνο που δεν έμεινε για πολύ καιρό πεθαμένος. Τρεις μέρες αργότερα, ο τάφος του βρέθηκε ανοιχτός, το σάβανό του ξετυλιγμένο: εκείνος παρουσιάστηκε ολόλαμπρος στις δύστυχες τις γυναίκες που έκλαιγαν απαρηγόρητες στο μνήμα του. Πάντως, θα μπορούσαν να είχαν καταλάβει από πριν ότι ήταν όντως γιος του Θεού: γιατί ακριβώς τη στιγμή του θανάτου του, μετά από εκείνη την ανατριχιαστική κραυγή, άστραψε και βρόντησε ο ουρανός και σείστηκε η γη. Ήταν ο Ιησούς λοιπόν ο Μεσσίας ή όχι;

Ήταν, έλεγαν οι χριστιανοί, αφού αναστήθηκε από τους νεκρούς. Όχι, έλεγαν οι εβραίοι από κείνη τη συγκεκριμένη μέρα κι ύστερα.

Όχι. Από μεσσίες, ο εβραϊκός λαός είχε δει να περνούν πάρα πολλοί άλλοι μετά τον Ιησού. Συχνά, στις κοινότητες των εξόριστων εβραίων, παρουσιαζόταν ξαφνικά κάποιος εμπνευσμένος άνθρωπος που ισχυριζόταν πως είναι ο Μεσσίας, όπως άλλοτε ο Ιησούς. Συχνά, κατά το 16ο αιώνα για παράδειγμα, η μοίρα αυτών των θεόπνευστων ήταν να καούν ζωντανόι όπως τόσοι και τόσοι άλλοι που είχαν ανακριθεί από την Ιερά Εξέταση, τον καιρό που η Καθολική Εκκλησία κυνηγούσε ανελέητα τους εβραίους. Άλλες φορές πάλι, μερικοί γνώριζαν πραγματική επιτυχία, όπως εκείνος ο Σαμπετάι Τσβι, που είχε χρίσει τον εαυτό του Μεσσία κι έγινε το 17ο αιώνα η πιο φωτεινή μορφή των εξόριστων στην Ευρώπη εβραίων, και ο οποίος, φοβούμενος το θάνατο, κατέληξε ν' ασπαστεί το μωαμεθανισμό.

«Τα 'χω χαμένα», είπε ο Τεό. «Αυτός, ο Μεσσίας, έγινε μουσουλμάνος;»

Η θεία Μάρθα παραδέχτηκε ότι όντως μπορούσε να τα χάσει κανείς ακούγοντας κάτι τέτοιο. Αυτό που έπρεπε να καταλάβει όμως ο Τεό ήταν ότι παρόλο που ακόμα περίμεναν και θα περιμένουν στον αιώνα τον άπαντα τον ερχομό του Μεσσία, οι εβραίοι έτρεφαν αρκετούς από δαύτους μέσα στον ίδιο τους το λαό. Μέχρι και σήμερα, κάποιοι «φανατικοί» ήταν πεπεισμένοι ότι ο Μεσσίας, ο πραγματικά αληθινός, δε θ' αργούσε να εμφανιστεί. Στη δεκαετία του '90, παραλίγο να φύγει αεροπορικώς απ' τη Νέα Υόρκη, με τη μορφή ενός πολύ ηλίκιωμένου και πολύ άγιου Αμερικανού ραβίνου που ονομαζόταν Μεναχέμ Σνίρσον. Στην Ιερουσαλήμ, ένα ωραίο πρωινό, τα πρακτορεία Τύπου έλαβαν το μήνυμα ότι ο Μεσσίας κατέφθανε στο Ισραήλ από τη Νέα Υόρκη, με αεροπλάνο της Ελ Αλ, το ίδιο κιόλας βράδυ· το σπίτι του ήταν έτοιμο, το γεγονός θα έκανε μεγάλο πάταγο. Εκείνος όμως δεν ήρθε, κι έπειτα πέθανε το '92 στο Μπρούκλιν των ΗΠΑ. Θα πίστευε κανείς ότι θα έσβηνε πια αυτή η πίστη στους σύγχρονους μεσσίες... Αμ' δε! Δυο χρόνια μετά το θάνατό του, οι πιστοί του εξακολουθούσαν να λένε ότι ο ραβί Σνίρσον δεν ήταν νεκρός κι ότι επρόκειτο να ξαναεμφανιστεί. Στο Ισραήλ και πάλι, κάποιοι άλλοι υποστήριζαν ότι ο Μεσσίας – ένας άλλος αυτήν τη φορά – θα παρουσιαζόταν στην Ιουδαία για να σώσει ολόκληρο τον κόσμο.

«Στην Ιουδαία!» απόρησε ο Τεό.

«Αυτοί εδώ ήθελαν να διαχωρίσουν τη θέση τους από τους Ισραηλινούς και να ιδρύσουν δικό τους κρατίδιο, την Ιουδαία», εξήγησε ο πρόξενος. «Αλλά το πιο παράξενο είναι το “σύνδρομο της Ιερου-

σαλήμ”. Σκεφτείτε, νεαρέ μου, ότι κάθε χρόνο μετράμε τριακόσιους παλαβούς, εβραίους ή χριστιανούς, οι οποίοι μπουκάρουν στην Ιερή Πόλη ξυπόλυτοι και με χιτώνες, και διακηρύσσουν ότι έρχεται το τέλος του κόσμου γιατί είναι όλοι τους μεσσίες».

«Τρελοί!» έκανε ο Τεό.

«Έτοι τους φωνάζουν και τα παιδάκια των Αράβων: *Μετζνούν!* Ο τρελός! Σε γενικές γραμμές, δεν είναι κακοί άνθρωποι, παρ’ όλα αυτά κάποιος απ’ αυτούς έβαλε φωτιά σ’ ένα περίφημο τζαμί για να φέρει πιο γρήγορα τη συντέλεια του κόσμου. Για να μην τα πολυλογώ, πρέπει να τους έχουμε στο νου μας...»

Μάλιστα, συνέχισε η θεία Μάρθα, ο εβραϊκός λαός είχε μια μακρά παράδοση γεμάτη μεσσίες. Αλλά και άλλοι λαοί το ίδιο: στις ΗΠΑ ξεφύτρωνε κι από ένας κάθε λίγο και λιγάκι. Για παράδειγμα, τους αφηγήθηκε την ιστορία ενός Αμερικανού πολίτη που δεν είχε καμιά σχέση με τους εβραίους, του Ιωσήφ Σμιθ, ο οποίος, το 19ο αιώνα και σε ηλικία δεκατεσσάρων χρόνων, ανακοίνωσε ότι του είχε έρθει επιφοίτηση. Ο Θεός του είχε δώσει το δικαίωμα να ανακαλύψει μέσα στην πολιτεία της Νέας Υόρκης ένα νέο βιβλίο της Αγίας Γραφής, το *Βιβλίο του Μορμόν*, από το όνομα του άγνωστου εκείνου προφήτη που το είχε μεταγράψει. Αυτό το γεγονός, αφού μετά από δέκα χρόνια είχε καθιερωθεί το κίνημα του Ιωσήφ Σμιθ, τον έχρισε νέο Μωυσή ή νέο Μεσσία ή δεν ξέρω κι εγώ τι άλλο. Επειδή υπερασπιζόταν τα οράματά του με τα όπλα, ο Ιωσήφ Σμιθ λιντσαρίστηκε από το εξεγερμένο πλήθος που όρμησε και κατέλαβε τη φυλακή όπου τον είχαν κλεισμένο. Μετά το θάνατό του, ο διάδοχός του οργάνωσε τους μορμόνους σε μια νέα θρησκεία, την «Εκκλησία του Ιησού Χριστού των Αγίων των Εσχάτων Ημερών».

«Τι είναι πάλι αυτό;» ρώτησε ο Τεό.

Ο πρόξενος εξανέστη: η θεία Μάρθα δεν είχε κανένα δικαίωμα ν’ αποκαλεί «θρησκεία» μια αίρεση πολύ σημαντική αλλά η οποία δεν αποτελούσε πραγματική θρησκεία. Η θεία Μάρθα του αντιγύρισε ότι δεν έβλεπε την παραμικρή διαφορά ανάμεσα στην αίρεση και τη θρησκεία, εκτός από το γεγονός ότι κάθε επίσημη θρησκεία δεν ήταν στην ουσία τίποτε άλλο πέρα από μια αίρεση που είχε πετύχει τους σκοπούς της. Αφού λοιπόν οι μορμόνοι των ΗΠΑ ήταν εκατομμύρια, τότε αντιπροσώπευαν μια θρησκεία.

Ο πρόξενος έγινε έξω φρενών: μήπως κατά τύχη η θεία Μάρθα υπονοούσε ότι η χριστιανική θρησκεία ήταν αρχικά αίρεση η οποία

γνώρισε στη συνέχεια μεγάλη επιτυχία; Μάλιστα, βεβαίωσε κατηγορηματικά η θεία Μάρθα. Ο πρόξενος κατσούφιασε.

«Μα οι αιρέσεις είναι πολύ επικίνδυνες», μπήκε στη μέση ο Τεό. «Στην τηλεόραση βλέπουμε συνέχεια ρεπορτάζ... Οι γκουρού τους είναι καθάρματα! Βιάζουν τις γυναίκες, βάζουν τον κόσμο να τους προσκυνάει λες κι είναι πρίγκιπες! Ή πάλι αυτοκτονούν και παρασύρουν κι άλλους ανθρώπους... Σ' όλες τις περιπτώσεις, κάθονται στο σβέρκο του κοσμάκη. Πώς τα καταφέρνουν κι έχουν τόση επιτυχία όλοι αυτοί οι μουρλοί;»

«Συνήθως έχουν παράξενο μαγνητικό βλέμμα», εξήγησε η θεία Μάρθα. «Έχουν ευγλωττία αλλά ξέρουν επίσης και να σωπαίνουν για να γοητεύουν πιο αποτελεσματικά τους οπαδούς τους. Τραβούν απ' τη μύτη τους φουκαράδες που νιώθουν ανασφάλεια, όπως το ιξώδες χαρτί παγιδεύει τις μύγες... Είναι αδύνατον να τους απομακρύνεις απ' τον γκουρού τους!»

«Κολλημένοι δηλαδή», είπε ο Τεό. «Όπως με τα ναρκωτικά;»

«Ας πούμε. Είναι το ίδιο δύσκολο ν' απουσπάσεις έναν ορκισμένο οπαδό από μια αίρεση όπως και ν' αποτοξινώσεις έναν τοξικομανή, γιατί οι φανατικοί των αιρέσεων έχουν ανάγκη τον γκουρού σαν ναρκωτικό. Η τρέλα μπολιάζεται κι αυτή με αίμα».

«Και σκοτώνει», συμπέρανε ο Τεό. «Ανελέητα».

Δεν μπορούσε να πει κανείς ότι ο Τεό είχε άδικο αφού τον επιβεβαίωναν τα γεγονότα, όπως η σφαγή των οπαδών του Δαβίδ στο Γουάκο του Τέξας, οι μαζικές αυτοκτονίες των οπαδών του Ναού του Ήλιου στην Ευρώπη και τον Καναδά κατά τη δεκαετία του '90, χωρίς να ξεχνάμε, παρόλο που ο Τεό ήταν πολύ μικρός τότε για να το έχει ακουστά, το φρικτό εκείνο φονικό στη Γουιάνα της Νότιας Αμερικής, όπου το 1978 κάποιος θεόπνευστος έβαλε δεκάδες πιστούς του να πιουν δηλητηριασμένη πορτοκαλάδα, ορισμένους μάλιστα με τη συγκατάθεσή τους.

«Μπλιαχ!» έκανε ο Τεό. «Αυτό είναι αηδιαστικό! Πες μου λοιπόν, αν είναι κι οι μορμόνοι σου τέτοιοι, δεν είναι όλες οι αιρέσεις για πέταμα;»

Όχι, οι μορμόνοι δεν ήταν τέτοιοι, δεν ήταν καθόλου επικίνδυνοι. Η θεία Μάρθα και ο πρόξενος συμφώνησαν τελικά στο ότι η αρχαιότητα έπαιξε κι αυτή το ρόλο της και ότι, λαμβανομένων υπόψη των δύο χιλιάδων χρόνων της ύπαρξής της, η χριστιανική θρησκεία δεν είχε πλέον και πολύ μεγάλη σχέση με την αίρεση απ' την οποία

προήλθε αρχικά. Όσο για τους μορμόνους, αρκούσε να περιμένει κανείς μια χιλιετιούλα ακόμα για να πάρει μια ιδέα. Όπως και να 'χει, παρατήρησε η θεία Μάρθα, οι μορμόνοι είχαν ιδρύσει μια πόλη διάσημη σ' όλο τον κόσμο, το Σολτ Λέικ Σίτι.

Το αυτοκίνητο πλησίαζε στα προάστια της Ιερουσαλήμ, πάνω από την οποία πλανιόταν η αραιή ομίχλη των μεγάλων πόλεων. Ο πρόξενος κοίταξε το ρολόι του: σ' ένα τεταρτάκι το πολύ θα είχαν φτάσει. Πάνω στην ώρα για το μεσημεριανό φαγητό.

«Στην πραγματικότητα κι οι καθολικοί έχουν κι εκείνοι το δικό τους γεύμα, όπως οι εβραίοι», είπε ο Τεό. «Δεν έτρωγαν κι αυτοί ψωμί, δεν έπιναν κρασί στη λειτουργία, στην αρχή;»

Ήταν απόλυτα σωστή παρατήρηση. Μόνο που, είπε ο πρόξενος, δεν ήταν δυνατόν να συγκριθεί το πασχαλινό γεύμα των εβραίων με τη Θεία Λειτουργία των χριστιανών αφού οι τελευταίοι γιόρταζαν κάθε Κυριακή προς τιμή του τελευταίου δείπνου του Ιησού. Στην ουσία, παρόλο που ο Ιησούς είχε πραγματοποιήσει τον Μυστικό Δείπνο στην Ιερουσαλήμ τη μέρα του εβραϊκού Πάσχα, αυτά τα δύο γεύματα δε θα μπορούσαν να είναι περισσότερο αντίθετα: το πρώτο, το εβραϊκό, τιμούσε το τέλος μιας πικρής σκλαβιάς ενώ το δεύτερο, το καθολικό, τις τελευταίες στιγμές της ζωής του Μεσσία κι επομένως μια νέα αρχή της ιστορίας.

«Μια και μιλάμε για φαΐ, τι θα φάμε το μεσημέρι;» ρώτησε ο Τεό μ' ένα χασμουρητό.

Εν αρχή ην το χάος

Η μεγάλη πύλη άνοιξε αργά αργά κάτω απ' τις ηλεκτρονικές κάμερες παρακολούθησης κι η λιμουζίνα μπήκε στον κήπο του προξενείου. Ο επιστάτης ήρθε να πάρει τις αποσκευές κι ανήγγειλε με επισημότητα στον «κύριο γενικό πρόξενο» ότι η σύσκεψη είχε ήδη αρχίσει. Ο πρόξενος έτρεξε στην αίθουσα συνεδριάσεων.

Το δωμάτιο του Τεό βρισκόταν στην κορυφή μιας ελικοειδούς σκάλας και της θείας Μάρθας λίγο παρακάτω. Ξαφνικά, την ώρα που ανέβαινε τα σκαλιά, ο Τεό έπαθε ίλιγγο. Ο επιστάτης τον μετέφερε ως το κρεβάτι. Η θεία Μάρθα είχε χάσει το χρώμα της.

«Θα του φέρω κάτι ζεστό», ψιθύρισε ο επιστάτης. «Μήπως τον πείραξε η ατμόσφαιρα το μικρό;»

Ή μάλλον, μέσα στη φούρια, είχαν ξεχάσει κάποιο φάρμακο. Η θεία Μάρθα έβγαλε απ' την τσάντα της μια λίστα και τη μελέτησε με προσοχή.

«Αιάν, αυτά τα παλιοφάρμακα!» μουρμούρισε μέσ' απ' τα δόντια της. «Αχ! Δε θα φτάσει η μέρα που θα τα ξεφορτωθούμε μια και καλή; Ορίστε. Ξεχάσαμε ένα, Τεό μου. Έλα, λίγο νεράκι, χοπ!»

Χοπ! Ο Τεό κατάπιε το χάπι κι έκλεισε τα μάτια του. Δεν ένιωθε πια πραγματικά κουρασμένος, ωστόσο το κεφάλι του γύριζε αφορητά. Θα ήθελε να συμβουλευτεί τη φίλη του την Πυθία αλλά κατάλαβαινε σε γενικές γραμμές ότι στην Ιερουσαλήμ δεν υπήρχαν ούτε τέρατα ούτε γίγαντες ούτε δράκοντες ούτε μαντείο κι ότι καμιά δοκιμασία εμπνευσμένη απ' τους αρχαίους ελληνικούς μύθους δεν επρόκειτο να συμφιλιώσει τους εβραίους με τους χριστιανούς, χωρίς να ξεχνάμε και τους Παλαιστίνιους, χριστιανούς ή μουσουλμάνους, οι οποίοι δεν μπορούσαν να συμφιλιωθούν ούτε με τους πρώτους ούτε με τους δεύτερους.

«Κοιμήθηκε», μουρμούρισε η θεία Μάρθα κλείνοντας την πόρτα πίσω της. «Μην του φέρετε τίποτε, μην τον ενοχλήσετε».

Ο Τεό, που δεν κατάφερε να κλείσει μάτι, αναρωτιόταν τι είχε έρθει να κάνει στον τόπο αυτό όπου όλοι αλληλοσκοτώνονταν με μεγάλο θρησκευτικό ζήλο στο όνομα του Θεού, λες κι ο Θεός δεν ήταν ο ίδιος για όλους. Γιατί, σε τελευταία ανάλυση, οι εβραίοι, οι χριστιανοί κι οι μουσουλμάνοι μιλούσαν όλοι για έναν και μοναδικό θεό. Τότε λοιπόν; Τότε λοιπόν μπορεί αύριο να καταλάβαινε κάτι παραπάνω. Ή αργότερα, με την προϋπόθεση ότι είχε τον καιρό. Ή ποτέ.

Α, όχι! Δε θα το 'βαζε κάτω από τώρα! Κουράγιο! Ο Τεό δεν είχε κοιτάξει ακόμα τις αποσκευές του, όπου τον περίμεναν τα χριστουγεννιάτικα δώρα του. Σηκώθηκε με προσοχή για ν' ανοίξει τον ογκώδη σάκο που τα περιείχε όλα, το καθένα με την ετικέτα του... Το δώρο του πατέρα του ήταν μια φωτογραφική μηχανή με ενσωματωμένο ζουμ, πολύ ελαφριά. Της Ατί ήταν ένα κινητό τηλέφωνο τελευταίας τεχνολογίας. Η Ειρήνη του είχε πάρει ένα ραδιοξυπνητήρι που έδειχνε την ώρα σε κάθε γωνιά του κόσμου. Η μαμά του είχε προτιμήσει ένα χρήσιμο δώρο, ένα ημίπαλτο με κουκούλα και μποτίνια φοδραρισμένα με γούνα. Όσο για τη Φατού, η οποία έκανε πάντα το αντίθετο απ' ό,τι όλος ο κόσμος, εκείνη είχε κάνει δώρο στον Τεό ένα μικροσκοπικό ανθολόγιο με εδάφια του Κορανίου, δερματόδετο και κρεμασμένο από ένα κορδόνι. Ο Τεό το πέρασε ευθύς

γύρω απ' το λαιμό του, πάνω απ' το πρώτο μενταγιόν της Φατού, το περιφρημο σενεγαλέζικο φυλαχτό.

Στον πάτο του σάκου με τα δώρα βρισκόταν ένα σημειωματάριο. Η ετικέτα του είχε μιαν αναπάντεχη επιγραφή: «Εκ μέρους όλων των καθηγητών σου». Ήταν ένα πανέμορφο κόκκινο τετράδιο, με δικό του σπιλό. Ο Τεό αναλογίστηκε πως δεν ήταν κακή ιδέα και πως τα σημειωματάρια είναι φτιαγμένα για να γράφουμε. Έγραψε λοιπόν: *ΕΒΡΑΙΟΙ ΚΑΙ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ = ΕΝΑΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΘΕΟΣ. ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ ΟΤΙ Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΙΗΣΟΥΣ, ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΤΟΝ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ ΑΚΟΜΑ. ΕΒΡΑΪΚΟ ΠΑΣΧΑ = ΑΝΑΜΝΗΣΗ ΤΗΣ ΦΥΤΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΠΑΣΧΑ = ΑΝΑΜΝΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ. ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ, ΠΟΛΗ ΙΕΡΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ, ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΥΣ.* Αλλά ο Θεός των χριστιανών είναι ένας ή όχι; Κι οι μουσουλμάνοι έχουν κι αυτοί ένα είδος Πάσχα για να γιορτάζουν κάποιο σημαντικό γεγονός; Τι μπέρδεμα!

«Του χρόνου στην Ιερουσαλήμ», μονολόγησε ο Τεό καθώς αποκοιμιόταν. «Ε, για την Πρωτοχρονιά δεν ξέρω. Ένα είναι βέβαιο: τα Χριστούγεννα θα είμαστε εδώ, στην Ιερουσαλήμ».

Πράγμα για το οποίο γελιόταν αλλά δεν το ήξερε ακόμα.

Οι τρεις πρώτοι ξεναγοί του Τεό

«Τεό! Ξέρεις τι ώρα είναι; ΤΕΟ!»

Πώς; Είχε αργήσει να ξυπνήσει; Πάλι θα πήγαινε αργοπορημένος στο σχολείο, το δίχως άλλο... Γρήγορα, όρθιος. Ένα πόδι έξω απ' τα σκεπάσματα, το άλλο πόδι, άνοιξε τα μάτια...

Αυτήν τη φορά δεν ήταν η μαμά στο προσκέφαλό του, ήταν η θεία Μάρθα κι ο Τεό δε βρισκόταν στο Παρίσι, στην οδό Αμπέ-Γκρεγκουάρ, αλλά στην Ιερουσαλήμ, όπου τον περίμενε το πρωινό του. Η θεία Μάρθα του έδωσε μερικές ενδυματολογικές συμβουλές: ν' αλλάξει πουκάμισο, να βάλει φουλάρι, να χτενίσει τα μαλλιά του... Να πάρει επίσης και το ημίπαλτο γιατί έκανε κρύο.

«Σιγά σιγά στη σκάλα», είπε η θεία Μάρθα υποβαστάζοντας τον ανιψιό της. «Τώρα δεξιά... Στρίψε... Να 'μαστε».

Τα σκαλιά οδηγούσαν στην ταράτσα, απ' όπου έβλεπε κανείς τα τείχη της πόλης με την ονειρεμένη τους λευκότητα. Αποσβολωμένος

από την ομορφιά του τοπίου, ο Τεό κατάπνε τη γλώσσα του. Θα έλεγε κανείς πως βρίσκεται σ' ένα κάστρο ιπποτών, όπως στα παραμύθια. Πίσω από τα τείχη υψώνονταν τρούλοι, πύργοι και καμπαναριά, περιτοιοιχισμένα από ψηλά μελαγχολικά κυπαρίσσια. Η ατμόσφαιρα ήταν διάφανη όπως την πρώτη μέρα, και πάνω στην κιτρινωμένη χλόη τα δρομάκια φαίνονταν σαν να έβγαιναν από μian άλλη εποχή.

«Δεν είναι πανέμορφα;» ακούστηκε μια βαθιά φωνή από πίσω του. «Από δω βλέπετε το οθωμανικό οχυρό. Ελάτε μαζί μας, αγαπητό μου παιδί».

Τυφλωμένος απ' το δυνατό φως, ο Τεό έστρεψε το κεφάλι κι είδε τρεις άντρες στην ταράτσα. Τρεις ηλικιωμένους κυρίους με γενειάδα που του χαμογελούσαν ευγενικά.

«Αυτός είναι ο Τεό μας», είπε η θεία Μάρθα σπρώχνοντάς τον προς το μέρος τους. «Πρώτα όμως πρέπει να τον ταΐσουμε. Μας έχουν ετοιμάσει έναν μπουφέ. Τι προτιμάς; Ντοματοσαλάτα και κρύο κοτόπουλο ή κρέας ψητό με πουρέ;»

«Μα δε θα περιμένουμε το φίλο σου, τον ύπατο* στρατηγό;»

«Το γενικό πρόξενο, θες να πεις! Δε βρισκόμαστε στη ρωμαϊκή εποχή!»

«Μπα!» της αντιγύρισε ο Τεό. «Στη ρωμαϊκή εποχή γίνονταν πρώτα στρατηγοί, ύστερα ύπατοι, μετά αυτοκράτορες κι έτσι...»

«Τέλος πάντων, μας ειδοποίησε ότι η σύσκεψη δεν έχει τελειώσει ακόμα», είπε η θεία Μάρθα. «Άντε, σεβριόσου».

Κοτόπουλο με σαλάτα.

Με το πιάτο στηριγμένο στα γόνατά του, ο Τεό καταβρόχθιζε το φαγητό παρατηρώντας τους τρεις αγνώστους. Αν τους κοίταζες καλύτερα, έβλεπες ότι δεν ήταν κι οι τρεις το ίδιο ηλικιωμένοι· αυτό φαινόταν κυρίως απ' τις γενειάδες τους, μια λευκή πάνω σ' ένα μακρύ πανωφόρι, μια καστανή πάνω σ' ένα γκριζό κοστούμι και μια ξανθή που τη συμπλήρωνε ένα στρογγυλό σκουφάκι στερεωμένο πάνω στα μαλλιά, ένα *κιπά*. Τι είχαν έρθει να κάνουν στην ταράτσα;

«Να σας συστηθώ», είπε ο άντρας με την ξανθή γενειάδα. «Ραβίνος Ελιέξερ Ζίλμπερμπεργκ. Η θεία σας μου ζήτησε να σας ξεναγήσω στην Ιερουσαλήμ των εβραίων».

«Εγώ είμαι ο πατήρ Αντουάν Ντιμπούργκ», είπε ο κοστουμαρι-

* Από τη γαλλική λέξη *consul* που σημαίνει ύπατος και πρόξενος. (Σ.τ.Ε.)

σμένος κύριος. «Θα επισκεφθούμε μαζί την Ιερουσαλήμ των χριστιανών».

«Κι εγώ είμαι ο σείχης Σουλεϊμάν αλ Χατζίντ», είπε ο τρίτος με φωνή λίγο σπασμένη. «Θα σας δείξω την Ιερουσαλήμ των μουσουλμάνων. Αλλά θα πάμε κι οι τρεις μαζί, συμφωνείτε;»

«Μα δεν είστε τσακωμένοι μεταξύ σας;» αναφώνησε ο Τεό σαστισμένος. «Νόμιζα... Μου είχαν πει...»

«Σας είχαν πει ότι στην Ιερουσαλήμ εμείς, οι άλλοι άνθρωποι του Θεού, βρισκόμαστε συνεχώς σε πόλεμο;» ανασπέναξε ο σείχης. «Υπάρχουν και κάποιοι από μας που αρνούνται αυτές τις ανακρίβειες. Για πολλά χρόνια, οι εβραίοι κι οι μουσουλμάνοι είχαν συμβιώσει εδώ σε αγαστή σύμπνοια. Την εποχή της τουρκικής κυριαρχίας, οι εβραίοι ζούσαν ειρηνικά σ' αυτόν τον τόπο... Και όταν, στα τέλη του 19ου αιώνα, άρχισαν να επιστρέφουν και να εγκαθίστανται στην Παλαιστίνη, οι Άραβες δεν τους απώθησαν. Το ισλάμ ξέρει να δείχνει ανεκτικότητα».

«Έτσι λες;» πετάχτηκε ο Τεό. «Στο Παρίσι άλλα μας είπανε!»

«Φυσικά», επενέβη η θεία Μάρθα, «μ' εκείνες τις απόπειρες... Μην έχετε από τον Τεό την απαίτηση να τα καταλάβει όλα αμέσως! Μην ξεχνάτε ότι δεν του έχει δοθεί καμιά θρησκευτική αγωγή, σας το έχω πει ήδη και το επαναλαμβάνω...»

«Ναι, αλλά από πού ν' αρχίσουμε;» φώναξε ο ραβίνος.

«Απ' ό,τι μας ενώνει», αποκρίθηκε ο σείχης. «Βλέπεις, αγαπητό μου παιδί, οι τρεις θρησκείες μας έχουν ως κοινό σημείο τον έναν και μοναδικό Θεό, το Δημιουργό. Δεν του δίνουμε φυσικά το ίδιο όνομα, αυτό είναι αλήθεια. Για τους εβραίους είναι ο Ελοχίμ...»

«Αδωνάι», μουρμούρισε ο ραβίνος. «Αδωνάι Ελοχίμ».

«Μην περιπλέκετε τα πράγματα», τον διέκοψε ο σείχης ελαφρά εκνευρισμένος. «Για τους χριστιανούς είναι ο Θεός Πατήρ και για μας τους μουσουλμάνους, ο Αλλάχ. Και τα τρία ιερά βιβλία μας ξεκινούν από την ίδια ιστορία, εκείνη του Αδάμ και της Εύας, του πρώτου ανθρώπινου ζεύγους. Ο Δημιουργός τους είχε τονίσει ότι μπορούσαν να τρώνε απ' όλους τους καρπούς του Παραδείσου, εκτός από έναν, τον καρπό της γνώσης του Καλού και του Κακού».

«Ξέρω, με το δέντρο και το φίδι», έκανε ο Τεό. «Δεν έπρεπε να βουτηξουν το μήλο. Ο Θεός δεν ήθελε να το φάνε. Και γιατί; Σιγά το αμάρτημα, να κλέψεις ένα φρούτο...»

«Μα, Τεό!» φώναξε η θεία Μάρθα. «Το αμάρτημα υφίσταται από

τη στιγμή που θα κάνεις κάτι απαγορευμένο, κατάλαβες; Είναι πολύ απλό!»

«Στο σημείο αυτό συμφωνούμε όλοι», μπήκε στη μέση ο ραββίνος Ελιέζερ. «Όταν ο Θεός δίνει εντολές, πρέπει να Τον υπακούμε».

«Α, ναι;» ξαφνιασθηκε ο Τεό. «Τότε γιατί έχετε τρεις διαφορετικές θρησκείες;»

«Επειδή», του απάντησε ο ραββίνος, «εμείς οι εβραίοι δεν παραδεχόμαστε ότι ο Ιησούς είναι γιος του Θεού».

«Ούτε εμείς», συμφώνησε ο σείχης. «Προφήτης, μάλιστα. Αλλά όχι και γιος του Θεού!»

«Δεν το καταλαβαίνω», είπε ο Τεό. «Τι σας χωρίζει;»

Οι τρεις κύριοι τον κοίταξαν αμήλητοι.

«Το πιο απλό», έλυσε τη σιωπή αποφασιστικά η θεία Μάρθα, «είναι να του εξηγήσει ο καθένας σας τις αρχές της δικής του θρησκείας».

«Αρχίζω εγώ λοιπόν», είπε ο ραββίνος. «Καθώς εμείς οι εβραίοι έχουμε το προνόμιο της αρχαιότητας. Κανένας δεν μπορεί να μας το πάρει! Ο Ιησούς και ο Μωάμεθ ήρθαν μετά από μας».

«Εμείς θεωρούμε τους εβραίους προφήτες και δικούς μας», διαμαρτυρήθηκε ευθύς ο γέροντας σείχης.

«Σωπάστε, Σουλεϊμάν», μουρμούρισε η θεία Μάρθα. «Δεν είναι η δική σας σειρά».

Ο Τεό, ένας νεαρός πανέξυπνος Παριζιάνος, αρρωσταίνει ξαφνικά χωρίς να μπορεί κανείς να βρει την αιτία. Κι εδώ μπαίνει στο παιχνίδι η θεία Μάρθα, μια πλούσια, μορφωμένη και δυναμική γυναίκα. Πιστεύει πως γνωρίζει το καλύτερο φάρμακο για τον Τεό και αποφασίζει να τον πάρει μαζί της σ' ένα θαυμαστό ταξίδι. Θα κάνουν το γύρο του κόσμου των θρησκειών.

Από τη Ρώμη ως την Κωνσταντινούπολη κι από την Ιερουσαλήμ μέχρι την Τζακάρτα και το Ντακάρ οι δύο ταξιδιώτες, κι εμείς μαζί τους, γνωρίζουν νέους κόσμους, σοφούς, κληρικούς, γιόγκι, σούφι, και απλούς ανθρώπους του λαού, αλλά προπαντός τη θρησκεία τους.

Όταν φτάνουν στο τέλος του ταξιδιού τους, όλα έχουν αλλάξει. Αυτή η πραγματική οδύσσεια έχει διευρύνει το πνεύμα του Τεό και συμπυκνώνεται σε λίγα μόνο λόγια: «Αυτό το πνεύμα το ανώτερο, το θείο, το βρήκα λίγο πολύ παντού», λέει. «Και τη δύναμή του την ένιωσα μέσα μου μεγάλη και καταλυτική».

*Ένα βιβλίο που μας γνωρίζει τις θρησκείες
όλου του κόσμου μέσα από μια μυθιστορηματική
ταξιδιωτική περιπέτεια.*

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ISBN 978-960-274-297-6

9 789602 742976

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 01562